

СРПСКИ СИОН

Год. XV

Број 14

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ
КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у петак 15. јулија 1905.

Манастир Кувеждин и Дивша.

Д. Р.

(Продужење и свршетак.)

Пошто су по напред реченој одлуци оба манастира Кувеждин и Дивша морали имати једног игумана; то братство њихово изабере за заједничког игумана кувеждинског јеромонаха Захарију (Николајевића).

12. Августа 1756. поднесе већина братства оба манастира молбу и тужбу митрополиту Ненадовићу, молећи да им се допусти да бирају новог игумана, пошто игуман Захарије није за управу и пошто под његовом управом оба манастира пропадају, а тог истог дана поднесу и молбу, да им се допусти да за игумана изаберу кувеждинског проигумана Нила (Клеутовића) пошто — рекоше — у данашње време није нико други од њих у стању управљати као што треба њиховим манастирима.

На тужбу братства против игумана Захарија, одреди митрополит Ненадовић истражну комисију у Кувеждин и то архимандрита шишатовачког Вићентија Поповића, Јефимија Радосављевића проту карловачког и Атанасију Исајевића игумана велико-реметског.

Они обавише на лицу места истрагу 17. Авг. 1756., и пошто су прво појединце преслушали на записнику све потписане на тужби и њихове исказе увели у записник, а за тим и оптуженог игумана Захарија, и његово оправдање увели у записник; написаоше у истражном записнику следеће своје: „*Расужденије*“.

Из сего ексамена видјети можно, да игумен јрм. Захарија изверженију игуменскија служби неподлежит, понеже никаква убитка и пагуби јест манастирем своим сотворил, такожде да и братија на веја предложенија пункти против игумена засвидјетелствовати немогоше, но обаче игумен винен јест, јако све ханге грунта своего манастирја не знает, братијам умершим Анатолију дјакону и монаху Гаврилу на погребенију ние присуствовао, и да из мон. Дивше братију није звал на собор у Кувеждин, но во сем может исправити сеја, за погрјешение јего и небрежение судим јему да чрез мјесјац днеј чреду держит и литургију служит у мон. Кувеждину, такожде десет псалтира с молитвама обичним и поклони да прочтет. Намјестнику Арсенију, понеже он сеја конфузии и неправеднаго доношенија против игумена на-

www.чашник и предводител јест бил, а правило 21. во инструкции общезителним манастирем фрушкогорским нашим от Г. Архиепископа изданој говорит: јако вси обще в мон. живушчи должни суг во всем вејачески повинуватисја игумену своему, и имјети јего во достољенном почитани и љубви во образје самага Христа; того ради судим јему по лишени служби намјестническе в Карловце чрез мјесејц днеј о хљебје и водје во арести бити. Јевтимију намјестнику дившанскому, понеже он без вједомости своего игумена у мон. Дивши виноград садил, вино и восак продавал, и проше Нешчинцу допустил себи, такожде ков дизал на игумена с намјестником Арсением, и своеју рукоју мемориал писал, и њекотороју братију с Арсением принудил подписатисја, судим да будет лишен намјестничества и да преселитисја во мон. Кувеждин. Нилу проигумену, будући да он соизволил јест, злomu совјету намјестников и против игумена неправедно доложение с нима сочинил, судим да воздержитисја от вина и ракие до грјадущаго празника Преображенија Христова — то је скоро годину дана —. Јеромонахом Партенију, Јоаникију и Стефану, судим да сваки по тисјашч поклонов великих за три дни совершит, и сваки по три псалтира с молитвами да очитает. А монахи сущија у Дивши разредити за благо нахходим.

Во вејакојже покорности прилагаем и сие во јеже би намјестника у мон. Дивши ненареждивати, но јединаго искусног иконома, а намјестник би једин бил и он пребивал иногда у Кувеждину, а иногда у Дивши чрез њекија дни, а у Дивши такожде варедити три свјашчевика и четири монаха, прочују веју братију пребрати у начални манастир Кувеждин. И тако веја сија на всемилостивјејшее Их високопреосвјашченства Ексцеленции остављаем разсуждение.“

На ово је својеручно написао митрополит Ненадовић:

„Да по суду сему сија комисија во всем попечително и опасно исполнит, и како је совершила нам да јавит. Мон. Раковац 20. Августа 1756“.

19. Августа 1756. отпавише јеромонаси манастира Кувеждина и Дивше митр. Ненадовићу следећу молбу и обвезу.

„Ми долуименовати братија манастиреј общезителних Кувеждина с Дившом, купно со јеромонахом Нилом обвезуемсја, Их вскр, и Екс. Г. Г. Арх. и Митр. како по прошенију нашему за поставити нам игумена Нила јрм. обоим манастирем что он у напредак болше водитисја будет нежели когда прежде бил јест игуменом, приљезно и опасно службу своју совершати будет, и манастире јединако и братију содержавати, и с нима без пристрастија водитисја. Такожде с коншијама у договору и љубови живјети хошчет, а трошак непотребни и неприлични в манастирје чинити не будет. Но све с вједомостију двора арх. митрополитскаго или с оглашением Г. отца архимандрита шинатовачкаго. Такожде да дјелати будет све с совјетом заклетих старцев, и дившане на сваки собор призивати будет и протокол от свега водити. Ашче ли в нижајшем познатисја будет пагуба какова и убитак манастирем да бивает и нестроение, то не сам Нил јрм. казни, но и ми сви да подлежим. С коим совершум и киждо своеручно подписуемсја в общезителном манастирје Кувеждину 19. Авг. 1756.

Нил јеромонах			
Арсениј јеромонах и намјестник			
Јевтимиј	”	”	”
Стефан	”		
Мојсеј	”		
Јоаникиј	”		
Партениј	”		
Тимотеј	”		
Стефан	”	”	молер
Никон	”		
Герман монах			
Симеон	”		
Василиј	”		
Макариј	”		
Јоан	”		

На полеђици је својеручно написао митр. Ненадовић 20. Авг. 1756. у ман. Раковац ово: „Да комисија сија, по сему прошенију на објешчанце нихово совершит, и игуменом Нила јеромонаха поставит и

закленут, по сему објешчанију да исполњава и по уставам житие свое да водит.“

23. Августа 1756. положио је у ман. Кувеждину игуман Нил заклетву, у којој се обзезао да ће савесно испуњавати своје дужности и старати се за напредак оба манастира и братства.

Тог истог дана управило је поменуто изасланство митр. Ненадовићу следећи извештај.

„Високопреосвјашчењејши. По всемилостивјејшеј резолуцији и указу вашеја експеленцији совершение сотворихом и игумена поставихом јрм. Нила и јураментом обвезахом, такожде проче служителе. Наредихом намјестника јрм. Мојсеја, заклетија старци: проигумена Захарију, Стефана молера и Германа монаха. Еклисијарха јрм. Јефимија, протоколита Арсенија, кључара Василија монаха. У мон. Дившу оправихом проигумена Захарију, Партенија јрм. икономом тамо опредјелихом, јему спомошчника Гермава монаха, Тимотеја јрм. еклисиархом, Макарија кључаром и Јоана монаха јему спомошчника дахом, тамо јрм. Никон пребивати будет, а прочита сва братија здје пребивати будут, и на всемилостивјејшему расположенију и нарежденију в. Ек. контенти остајут. Проигумена Захарију у капелу придворну в Карловцие чреду чрез мјесјац днеј держати, а Арсенија и Јефимија јрм. во арест чрез мјесјац днеј такожде наредихом.*

Хесап от приходов и отходов примити немогахом, понеже Арсениј јест остал у Карловци, а протоколи у јего ормару и тако ормар запечатихом и игумену Нилу на собљудение вручихом дотоље, дондеже они от арести освободјатсја. У грјадушчују недјељу арх. шишатовачки с игуменом Нилом отити будут в мон. Дившу инвентариум прегледати, а здје инвентариум прегледати будут когда Арсениј пријдет.

Сија веја во вејакој покорности изјављајушче вашеј експеленцији, пребиваем“.

1758. утекли су и напустили манастир Кувеждин и Дившу јрм. Јефимије намесник кувеждински, Герман монах намесник

дившански, дјакони Дионисије, Леонтије, Василије, Симеон монах, услед чега је одредио митроп. Ненадовић архимандрита шишатовачког Вићентија Поповића и ексарха Пахомија да извиде за што су напустили манастир.

Они су обавили испите у Кувеждиву 7. октобра 1758. Из истражног се записника види, да су избегли калуђери били незадовољни са игуменом Нилом, и да су хтели да им буде игуман намесник Јевтимије. Кад им то није испало за руком, једни од стра и гонења игумановог, а други подговорени од неког Симеона калуђера из ман. Савине у Далмацији, који је ђаконима говорио, како ће их у Далмацији запопити, а једном, да може тамо и владиком постати.

20. Марта 1759. обратио се игуман Нил (потписао се Јоановић, а у опису је манастира од 1753. наведен као Клеутовић. Јовановић се потписао сугурно по оцу Јовану) митр. Ненадовићу са следећим питањем.

„Високопреосвјашчењејши — — — —
Вашему високопревосходителству со овим моим всејх нижајшим и покорним писмом извјествуем, како сего настојашчаго 9. у Илоку скупштина била спяхиска, и кнезови онамо позивачи сремски, из села Дивоша кнез Јоан и неколико кмета са шним била, и нима заповед издал Г. Губернатор Јосиф Демковић да премјере и подају људма на сесионе земљу, и што неизиће у спяхиском грунту, да људе оне намире с нашом земљом колико буде им требовати, тако казует нама кнез да су отговарали јему, они како несмију монастирску земљу они мјерити нити људма давати и он им оштро заповедал да таки то ураде, и за аренду јему напомињали, како на монастирску земљу аренде не могу давати, а он говорио јешче веће оће они људи давати нежели от наше земље спяхиске, и кнез нама дошао неки дана и за то казао, тако јему јесам говорио, да ни по кои начин неусудисја земљу нашу мјерити, нити давати докле ја нејавим В. Е. и јесам ишао Г. отцу архимандриту и с ним се за то разговарао штођу чинити, пак су ме послали да кнезу закажем да

* А Нил оног истог дана ког је осуђен био да не пије вина до преображења 1757., тог истог дана постављен је за игумана!
Уред.

он у земљу монастирску недира, и јесам кнезу казао наша је земља подељена и вама дата свакоме и у протоколу монастирском јесте сви уписани и по обичају прежднему и царски нам издата превелегија и у садашњој царској уредби како су нас поставили, и вам пак ваше добро и усјевну земљу дали без аренде, и никоме нисте дужни давати што имате оком монастиру обични десетак и проче, и они говоре да нису ради подпасту у таки данак већ ако сила буде, за то просим В. П. шчоћу чинити ако почну мјерити, или ћу бранити или допустити, то они пак новину почињу неку, пак ће и више шчо скорим, совершујући — — — —“.

16. Јулија 1759. обратио се игуман Нил митрополиту Ненадовићу с питањем, да ли да прими по ново у манастир јеромонахе Саву и Јоаникија, који су неколико пути бегали из манастира и ишли римском свештенику у Митровицу да се поунијате.

30. Септ. 1765. јавља игуман кувездински Иларион Станојевић измеђ осталог и ово: „— — у Дивши чесма отца Матија совершена јешче непокрита; келие зидајутеја свуд наоколо, изидане свврху врата. — —“

* * *

Пошто смо дошли до још једног писма игумана кувездинског Атанасија; то ћемо и њега овде навести.

Исто гласи:

Како јест повељением Г. Г. патријарха и ренартиција изишла на наш манастир Кувездин 110 фор. и тако догорившесе з братиом манастира Дивше како и јесу у грунту нашег манастира по привилегији, того ради согласивше се кога господ бог даст те се сад оконча грунту и укрепи се, тогда да призовемо ближнег манастира имумена и јешче њеколико господара да видимо што буде прилика дати им ораће земље и пазнине што марва може ходити, и тако размотривше о всем опредјелити што они братија дившани будут спомагати нам више поменутога манастира братии у сваки порез кои се наложи на више помјанути мон. Кувездин, на кои начин буде се нашло право, того ради своеручно

подписуемо се и печатију монастирскоју потврђуемо за болшее вјеројатие.

Дато в морастиру Ковеждину Ноем. 23. 1745. года.

М. П. Атанасиј игумен.

Кирил, проигумен ковеждински јеромонах.

Георгиј јрм. наместник.

Стефан јрм.

Леонтиј монах.

Партениј монах.

Анатолие монах.

Мњење

патријарха Самуила Маширевића о закључцима народног сабора 1865.

Д. Р.

После дугог мољакања и чекања, једва се допустио расправан српски народни сабор, који је отворен 25. фебруара а завршен 24. марта 1865. године.

Исти је сабор знаменит с тога, што је рад истог сабора већином потврђен — с неким изменама —, те и данас важе његова закључења, која се налазе у тако званом и познатом „Кр. рескрипту од 10. Авг. 1868.“

На истом је сабору водио главну реч ц. к. комесар генерал барон Јосиф Филиповић, који је био председник саборски.

Генерал се Филиповић из почетка и то од доласка владике темишварског Самуила Маширевића за администратора митрополије, па све до избора и потврде његове за патријарха, добро слагао с њиме. Доцније пак по потврди Маширевићевој, охладнела је њихова љубав, што се могло видети и за време расправног сабора, а и што се види из акта патријарховог, ког овде наводимо.

Акт овај Маширевићев, не само да је значајан за историју самог сабора од 1865., него је знаменит и с тога, што он баца јасну слику на понашање романских посланика и држање сабора спрам њихових потраживања.

С тога га и наводимо у оригиналу да послужи и он као прилог у парници између нас и Романа.

Исти гласи:

Seiner Kaiserlichen Hoheit Herrn Erzherzog Rainer,
Minister Praesidenten

Wien am 8. Juni 1865.

Der in Folge Allerhöchsten Entschliessung von 14. Juni 1864. einberufene Serbisch-National Wahl Congress, welcher zu folge der allerunterthänigsten Bitte und in Gemässheit der Allergnädigsten Kaiserlichen Entschliessung ddt. 24. Decem. 1864. als Verhandlungs-Congress die Berathungen über Kirche, Schul und Fondes-Angelegenheiten am 5. Februar 1865. begonnen und am 6. April l. J. zum Abschlusse gebracht, hat seine Schlussfassungen und Vorlagen im vorgeschriebenen Wege durch den kaiserlichen Commissär Allerhöchsten Ortes unterbreitet.

Nach der Allerhöchsten Bestätigung des Wahl-Actes, durch welchen Seine K. K. Apostolische Majestät unser Allergnädigster Herr und Kaiser seiner treuehorsaamsten serbischen Nation den Beweis der unausgesetzten kaiserlichen Huld zu geben, und mich allertreuesten Diener mit einem neuen Acte der kaiserlichen Gnade zu belohnen geruhete, haben die dem Verhandlungs-Congresse als Vorlagen vorzulegenden Vorbereitungs-Verhandlungen begonnen, welche in Folge meiner Allerhöchsten Ortes huldreichs gewürdigten Anträge, und der vom kaiserlichen Commissär befürworteten Allerunterthänigsten Bitte des Wahlcongresses der bischöflichen Synode und dem an Stelle der beizuziechenden Vertraungsmänner bestimmten Ausschusse zu gewiesen wurden.

Der Umfang der Synodal und Ausschuss Vorlagen, die Berathungen und Schlussfassungen des sohin abgehaltenen Verhandlungs-Congresses, geben deutlichen Beweis darüber, dass mit Rücksicht auf Vielhätigkeit der Gegenstände selbst mit Rücksicht auf die Vielhätigkeit der Gegenstände selbst, mit Rücksicht auf die, durch die Länge der Zeit entstandenen Mängel und Übel welche in Ermangelung einer praecisen, den allseitigen Bedürfnissen angepassten Regelung obiger Verhältnisse nothwendigerweise eintreten mussten, dass endlich mit Rücksicht auf die vom vorgeschrittenen Zeitgeiste gebotenen Anforderungen, und der zur Bedekung derselben, und nur im höchst geringen Masstabe zur Verfügung stehenden materiellen Mitteln die Aufgabe des Congresses eine bedeutende, ja sehr grosse war.

Die Lösung dieser Aufgabe durch die Vorarbeiten durch Synode, und auf Grundlage der-

selben durch den Congress selbst, ist aber durch die zugleich der Synode und beziehungsweise dem Congresse behufs Lösung zugewiesene romanische Frage noch viel bedeutender und schwieriger geworden.

Die romanische Frage, deren wesentlicher Abschnitt die Errichtung einer ihrem nationalen und sprachlichen Anforderungen entsprechenden Metropole bildete, ist schon an und für sich als eine Neuerung, als Gründung einer nationalen Kirche in der in den kaiserlichen Gesamtstaaten vereint bestehenden Hierarchie der griechisch orientalischen Kirche von unvereinbaren Schwierigkeiten begleitet gewesen.

Ich will mich jeder historischen Auseinandersetzung über die Entwicklung der hierarchischen Verhältnisse selbst, jeder ferneren Darstellung der zwischen dem Erzbisthume zu Carlovitz zu dem declaratorial und nicht declaratorial Bisthümern bestehenden Beziehungen, und endlich auch jeder ferneren Begründung der berechtigten Obrigkeit der Erstern, und somit der Widerlegung der zum grossen Theil nicht gerechtfertigten Beschwerden der Romanen enthalten, und erlaube mir diessfalls mich auf das Congress-Memorandum selbst zu beziehen.

Ich beschränke mich diessfalls auf die That-sachen und Ergebnisse der vorerwähnten Synodal und Congress Vorlagen, und nehme mir die Freiheit blos diese vom wahren Standpunkte zu beleuchten.

Die tief und schmerzlich gemachten Wahrnehmungen dass die Lösung der romanischen Frage, und weil allen Anforderungen der Romanen nicht sofort entsprochen wurde, das ungelöst Verbleiben derselben Frage Allerhöchsten Ortes nicht gnädig aufgenommen wurde, veranlasst und nöthiget mich Euer Kais. Hoheit mit dieser Denkschrift zur Last zu fallen mit der unterthänigsten Bitte, solche gnädigst entgegen zu nehmen.

Es liegt nicht in meiner Absicht mich und mein Vorgehen während der Verhandlung zurechtfertigen, ich vertraue in tiefster Ehrfurcht auf die Allerhöchste Huld, und gebe mich der Hoffnung hin, dass die Allerhöchste Gnade einmal verdient, ohne Grund auch nicht entzogen wird; ich bin nicht menschlicher Schwächen bar, bin aber streng genug gegen mich selbst, um ein Versehen, oder eine absichtliche Unterlassung der Förderung Allerhöchsten Absichten, zu entschul-

digen; ich bin und verbleibe der alte, treue, gehorsame Bischof, und werde als solcher bis an das Ende der mir von der Vorsehung bestimmten Tage fest und unerschütterlich ausharren.

Der Zweck, den ich mir zur Aufgabe gestellt habe, ist ein höherer, ist das tief empfundene Bedürfniss, den wahren Sachverhalt und Verlauf der hierauf bezüglichen Berathungen und Vorlagen offen und aufrichtig, zu beleuchten, dem Allerhöchsten Throne und der hohen kaiserlichen Regierung mit der Wahrheit zu dienen und hiedurch nach Kräften beizutragen; dass einerseits bei der etwa definitiven Schlussfassung in dieser Angelegenheit durch die masslosen Ansprüche der Romanen die Rechte der Mutterkirche und die gerechtsamen der Serben nicht gekränkt werden, und dass andererseits das Verhalten der bischöflichen Synode, und des serbischen National-Congresses nicht einer ungnädigen Beurtheilung unterzogen werde.

Die rominische Frage, deren Lösung dem romanischem Volksstamme eine ihren nationalen Bedürfnissen entsprechende Existenz begründen soll, muss nothwendiger Weise in soweit dieselbe die Errichtung der Metropole und ihre Durchführung zum Gegenstande hat, in beiden diesen Beziehungen und mit Rücksicht der sich hier aus ergebenden Competenz, einer besondern Betrachtung unterzogen werden. Als Wesen und Hauptsache in dieser Frage erscheint die Errichtung der Metropole selbst.

Den seit Jahren gehegten Wünschen der Romanen, und der im Allerhöchsten Handschreiben von 13. August 1864. ausgesprochenen Allerhöchsten Absicht Seiner K. K. Apostolischen Majestät, kraft welchen unser Kaiserlicher Herr mit Wahrung der canonischen Rechte der griechisch-orientalischen Kirche die Verwirklichung dieser Wünsche von dem Gutachten der Synode abhängig zu machen geruhen, hat die bischöfliche Synode nachdem sich Seine Excellenz der derzeitige romänische Erzbischof Freiherr von Schaguna mit diesem Postulate an die hierin competente Synode gewendet, sofort entsprochen; indem dieselbe über meinen in der ersten Synodalsitzung gestellten begründeten Antrag in pflichtschuldigen Bestreben, der Allerhöchst ausgesprochenen Absicht seinen treu gehorsamsten romänischen Nation einen Beweis der Gnade zu geben, und in lebhaftesten Wunsche, mit der in Kirche und Dogmen vereinten Nation die Angelegenheit

friedlich auszutragen, und ihr eine ihren sprachlichen Anforderungen entsprechende Entwicklung zu gewähren, sich auf das dringlichste angelegen sein liess, die Grundlage für die Errichtung einer coordinirten romauischen Metropole, aus den Canonen und Kirchensatzungen zu suchen und auch zu finden, und das treuehorsamste Gutachten dahin zu erstatten, dass Seiner Majestät dem Kaiser das Recht die Metropole zu errichten zustehe.

Die Synode, welche in dieser Angelegenheit insoweit dieselbe vom canonischen Standpunkte in Betracht kommt, competent, und rücksichtlich der Kirchen und National-Güter nur einrathend das Gutachten erstattete, hat sich der Gnade erfreuet, dass die Beschlüsse und Vorlagen derselben laut Allerhöchster Entschliessung ddt. 2. December 1864. huldreich genehmiget wurden.

Ich leihe keine Worte der hiedurch bethätigten Loyalität der Synode, weil ich diese als Pflicht und Schudigkeit betrachte, ich erwähne der obigen Thatsache einzig, und allein aus dem Grunde um darzuthun, dass die Romanen das Höchste ihrer Wünsche, nämlich die Errichtung der Metropole, und nach ihrer Ueberzeugung die Gründung ihrer glücklichen Entwicklung, nachdem sie diesen Gegenstand im geeigneten Wege und competenten Ortes angeregt, zu ihrer Befriedigung erreicht haben.

Den weiteren Verlauf der Verhandlung, und die später von Seite der Romanen bezüglich der Fonde und Klöster gestellten Anforderungen, welche, in sofern die Romanen die im Ausschusse ventilirten Ausgleichs Verhandlung abgebrochen und vor der diessfälligen Beschlussfassung des Congresses Carlovitz verlassen haben, unentschieden blieben, betreffend, erlaube ich mir zu bemerken, dass nach allen mir über den Hergang der Sache bekannten Daten, und nach meiner innigsten Ueberzeugung der Sache, das Verhalten der Romanen selbst, und ich muss es mit Bedauern gestehen, die Ueberstürzung in der Diskussion dieser Erage und das Verkennen der Sachlage eben so, als der zu ihrer erwünschten Lösung entsprechenden Mitteln von Seite des kaiserlichen Commissärs mit Schuld trage.

Das Benehmen der zum Wahlcongress erwählten romanischen Deputirten, welche an diesen nicht Theil genommen, später jedoch lange nach Beginn des Verhandlungs-Congresses dennoch erschienen sind, namentlich die unüberlegte Ätisse-

WWW.UNILIB.RS
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

ung mehreren derselben, dass sie der Gewährung ihrer Postulate gewiss sind, und die Synodae und Congress Berathung nunmehr nur ein Formalität bilde, die Perhorreszenz der Romanen in eine auch nur berathende und aufklärende Besprechung ihrer Angelegenheit mit dem Congresse zu treten die beständig und ausserhalb des Congresses, am Sitze desselben geheim und isolirt gepflogenen Beratungen, waren eben so viele Ursachen und Gründe eines, wenn auch nicht gerechtfertigten Verdachtes, daher nicht wohl geeignet, zu einer friedlichen und betriedigenden Lösung der Frage den Weg zu bahnen.

Die Ansprache des kais. Commissärs in der Sitzung von 8. 20. Feber 1865. Sitzung X. und Anweisung des Congresses mit den erschienenen romanischen Deputirten rücksichtlich der Theilung der Foundationen und Abtretung und Ueberlassung der gewünschten Klöster in eine Unterhandlung zu treten, und zu einem Pakte zu schreiten, hatte neue Schwierigkeiten hervorgerufen und jene Anträge herbeygeführt, welche nach einer agitirten Besprechung der Sache dahin ausgingen, dass die Romanen ihre diessfällige Postulate entweder im Congresse selbst vortragen, oder solche demselben vorlegen mögen.

Der hier dargestellte Vorgang vereint mit dem Umstande, dass der kais. Commissär mit seiner vielleicht bestgemeinten, aber zu lebhaften Betheiligung an den Congress Beratungen, mit dem Forciren der Schlussfassungen in kleinlichen indifferenten Gegenständen, und den hieraus entstandenen agitirten Stimmung, die anfänglich hingebende Unterstützung geschwächt hat, — was, um nicht vieler unleidlichen Vorkömisse zu erwähnen, leider geeignet, meine Thätigkeit zu erschweren.

Wie nun immer der serbische National Congress in seiner derzeitigen Constituirung betrachtet werden mag, wenn auch diesem nur die Competenz einer consultativen Corporation zuerkannt würde; so scheint dann doch die Annahme, dass derselbe zur Entgegennahme der auf die Foundationen und Klöster Bezugnehmenden Postulate der Romanen berechtigt war, und dass daher die letztere zur Einhaltung dieses Weges angewiesen waren, nicht ohne Begründung.

Abgesehen davon dass in allen Fällen von Trennungen aus dem Schosse der Mutter-Kirche alles das, was kraft Widmungen derselben zugewendet wurde, im Besitze derselben gelassen

wird; hat der Congress pflichtgemäss gehandelt, als er den Wunsch äusserte, diese Postulate anzuhören. Dass sich allgemein kundgebende starre Festhalten an die alt hergebrachten Rechten, und die aus unseren heutigen staatlichen Einrichtungen fliessende ängstliche Wahrung der Stellung jeder repraesentativen Körperschaften, ferner das Gefühl der Verantwortlichkeit gegenüber den Wählern und Mandanten, mögen als weitere Motive obiger Handlungsweise betrachtet werden.

Inmitten der in diesem unliebsamen Stadium getretenen Verhandlung, und nachdem der kais. Commissär die in seinen Händen befindliche Petition leider zu spät und mit der vorläufigen Erklärung, dass er um die Gestattung der Mittheilung derselben Seiner Excellenz, dem romanischen Erzbischof angehen müsse, blos im Auszuge dem Congresse mitgetheilt, habe ich nicht unterlassen meinen Einfluss geltend zu machen, und den Antrag dahin zu stellen, dass ein Ausschuss des Congresses mit den romanischen Deputirten in berathende Verhandlung trete, wie diess das Sitzungs-Protocoll XXII. nachweist.

Die Aussuss-Berathungen nahm die aktenmässige und geschichtliche Darstellung über die Entstehung und Widmung der Fonde, so wie deren derzeitigen Stand zur Grundlage und fasste trotz meines für die Romanen günstigeren Antrags, den Beschluss durch Mehrheit, dass die Romanen bei einer auf ihrem Rechtsprinzipie gemachten und für sie günstigen Berechnung nicht mehr als 212.000 fr. anzusprechen hätten, und das rücksichtlich der Klöster, als rein serbischen Stiftungen, der Ausschuss sich jeder Berathung enthalten müsse.

Ungeachtet alles dessen habe ich eingedenk der obigen für mich stets massgebenden Grundsätze, und geleitet von wahren Geiste der Kirche, nicht unterlassen den Antrag im Congresse zu wiederholen, dass den Romanen an Antheil aus den Gesamtfoundationen der Betrag von 250.000 fr. ausgefolgt und für die bestehende romanische Arader und neu zu errichtende Carasebesser Diaecese je ein Kloster unter den zur Wahrung der Echtheit der Stiftung nöthig befundenen Bedingungen abgetreten werde. Der Congress hat meinen diessfälligen Antrag in Beziehung des Antheiles aus den Fonden in Betracht der rechtlichen Grundlagen, welche für die Ansprüche der Romanen wenn auch in geringeren Maasstabe sprechen, angenommen, und zum Schlusse er-

haben, dass den Romanen anstatt der für sie nach der günstige Berechnung gebührenden Summe von 212.000 fr. — 250.000 fr. ausgefolgt werden möge laut Beilage .]

Rücksichtlich der Klöster, nachdem für den Anspruch auf dieselben die Romanen keinen Rechtgrund nachweisen konnten, nachdem alle Traditionen und Schriftstücke für das ausschließliche Recht der Serben in dieser Beziehung sprechen, was die Romanen selbst bekennen müssen, und der derzeitige romanische Erzbischof im Angesichte der bischöflichen Synode von Jahre 1864. auch einbekannt hat, wurde jedoch mein Antrag abgelehnt. Hieraus folgt nun, dass der Congress die Ansprüche der Romanen, welche dieselben mit Rechtsgründen zu unterstützen vermochten, vollkommen gewürdigt, dass derselbe jedoch den Postulaten, für welche nicht der entfernteste Rechtsgrund angeführt werden konnte, bei dem obigen Benehmen der Romanen nicht nachkommen, endlich die Rücksichten für die freiwillige Abtretung der Klöster nicht als entscheidend betrachten konnte.

Ich unterbreite diese, dem wahren Verlaufe der Verhandlung unternommenen Darstellung mit der tröstenden Hoffnung, dass Euere kaiserliche Hoheit sich einen gnädigen und gerechten Beurtheilung meiner Handlungen, und des Verhaltens des Congresses nicht verschliessen, und die ehrfürchtige Bitte genehmigen werden, diese Darstellung zur Allerhöchsten Kenntniss Seiner K. K. Apostolischen Majestät unseres Allergnädigsten Kaisers und Herrn, dem Spender aller Gnaden und Hort und Beschützer des Rechtes gelangen lassen zu wollen.

Euer Kaiserlichen Hoheit treuehormsamster Diener
Samuel Maschirevics m. p.
Patriarch.

Автобиографија

Партенија Павловића

епископа посвећења.

Д. Р.

У 72. књ. „Гласника“ бившег српског ученог друштва, наведен је опширан „Извештај одбору за науке историјске и друштвене срп. ученог друштва о рукописима, што је друштву на оцену поднео преко г. Витковића др. Ђорђе Мушицки.“ (стр. 106.—184.).

Исти је извештај поднео друштву члан др. Никола Крстић.

По истом је извештају поднео друштву на оцену др. Ђорђе Мушицки, синовац владике Лукијана Мушицкога, и то не само писма разна што их је Лукијан добијао од других и писао другима; него и многе друге ствари историчне што их је Лукијан које узео из митрополијске библијотеке, а које из шишатовачке, у намери, да их изда, што није урадио.

На стр. 155. поменуо је Крстић један рукопис, ког је он назвао „дневником“ неког непознатог путника и у опширном је изводу од 155.—162. навео његову садржину.

На крају рече Крстић: „Судећи по ономе, што је написано на крају прве стране другог листа, писац је овога рукописа Партеније . . .“

А ко је био тај Партеније, не знаде рећи Крстић, те „био — рече — ма ко писац његов, налази за вредно, да се рукопис откупи за учено друштво, и требало би, да га још неко други пре гледи, те да се види, да ли заслужује, да се печата.“

Друштво је откупило речени рукопис, те као што је исти рукопис и остале поменуте ствари лежао код др. Ђорђе Мушицкога од смрти Лукијанове († 15. марта 1837.) па све до 1890., кад их је поднео ученом друштву; тако оне исто леже и данас у библијотеци српске краљевске Академије, а каквих дивних и значајних има међу њима писама.

Поменути је дневник у истини написао Партеније Павловић, епископ посвећења, који се с правом може назвати првим српским Анахарзисом.

Пре неколико година, био је тако добар високопречасни г. прота ставрофор Јован Вучковић, ректор богословије, те је Партенијев дневник на молбу нашег брата Иларијона преписао, ког овде наводимо у целости ради његове важности и карактеристике, а подједно и с тога, што је у њему Партеније описао сам своје странствовање.

Исти гласи:

* * *

1749. Iſnia 21.

Тогда кѣпно имель ѣсмь вхоть оу Цесара и оу Кралици, и по нѣколико дни пойдѣхъ до Мехадїи, хотѣ до Бѣквѣща оунгро влахїискаго ити на призыванїе игемона Квнстантина Маврокордѣта, иже мнѣ послаалъ ео Кїеннѣ на вѣдѣль двадесѣть двѣката трошка ради, и вачеченномъ мѣстѣ не вѣкмь котѣрыи дїмон прїиспѣднїи илї члѣвѣккѣ прелѣкѣвїи сице насъ ѡскорбїи, іакъ возвратїша насъ менѣ и нѣкоого Геѡргїа иъз Молдавїи тогда мнѣ спѣстешествѣника въ ѡковахъ желѣзнихъ ничтоже вѣдѣщихъ и чедѣ ради насъ вѣдѣтъ воспѣтъ. И нарѣдили по осам солдѣта, и ѣдїнѣ ѡфїцїиръ ѡ града до града то ѣсть ѡ Мехадїи до Темїшвара, до Сегедїна, до Бѣдїма, до Бїори и до Кїенни самѣмъ ѡ нѣдѣже въ зѣлѣ часъ ѣсмь и поѣхалъ, и на всѣко село променѣвали вѣзи фюршпанъ и не боали сѣ мы нїчто совѣсти чїстѣй сѣшѣй, но скѣрѣкли чѣдѣ насъ поѣстражѣомъ вѣдѣтъ іакъ злодѣвѣз, и не пѣскалїи нї скїмъ чѣдѣ проговорити. И въ Бїчъ 3 мїци держѣша насъ ѡсобїто затворѣннихъ и испїтали насъ, и пѣки 13 мїци стоали въ затворѣ нїсходно, дѣндеже прїзрѣ вїшнїи на наше смиренїе и помѣнѣлъ ны ѣсть, и ѣгда насъ съ мїромъ ѡпѣстїли мнѣ 50, а Геѡргїю 25 двѣкѣти дарѣвали. И до 30 двѣкѣти потрошихъ нанъ, и не вѣкмь кѣймъ демономъ прелѣченъ, въ Бѣлградѣ махѣметѣнскѣ (ѡувї) воспрїѣтъ невѣрѣ. Бѣз ѣгдѣ да ѡвратїтъ на своѣ хрїстїанскѣ вѣрѣ и мїже вѣсѣгъ сѣдѣвами. Сїце намъ прїнатѣе ѡкїветанїе илї подозрѣнїе прїнцїпа ради Кантакзїна, досадїло. И ѡ тѣлѣ кѣкѣмъ насъ тѣтарски, а не лїудски вѣдїли, всегда мол главѣ шїѣнтѣ, и нѣкогда и волїтъ, но слѣва Бѣз ѡ всѣхъ, не ѣдїножди то мнѣ прїлѣчїсѣ, но нѣколико кратъ ѣще въ моемъ странствованїи въ мїрскомъ чинѣ во пѣртой іѣстїнїани илї ѡхрїдѣ нѣколико ѡдѣренїа по главѣ, и по раменахъ ѡ агарѣна ѣсмь прїймїлъ тогдѣ ради чѣдѣ въ чамїю иъхъ прїежде нашѣ вѣвшїю краснѣ црѣковъ ѣсмь въ вїло ѡдѣрїлъ илїти кѣпѣла, и хотѣли вїше ма ѡзлѣбїти, іаще не въ ма тогдѣшнїи тамъ пѣша зацитїлъ, іаже прїежде въпросїлъ такежде и мѣселїма чѣдѣ въ кѣпѣло ѡустрѣилъ въ нашѣй црѣкви, недопѣщѣютъ во агарѣни нашїмъ хрїстїаномъ ни вїло, ни звѣни ѡупотрѣбѣти въ імперїи тѣрѣцкомъ, ивнѣгда чрѣз тѣктона вїло ѡустрѣихъ, ѣгархъ ѡхрїдскїи не вѣвшѣ тогдѣ

тѣлїмъ архїепїскопѣ ѡхрїдскомъ Іωασάφѣ (ѣмѣже вѣдїи вѣчнаѣ памѣтъ) не допѣстїлъ мнѣ въ вїло ѡдѣрїти на призыванїе хрїстїанъ на молїтѣвѣ и правїло црѣковнѣе, и тогдѣ ради іа тогдѣ прїнѣждѣнъ кѣпѣти въ речѣннѣй црѣкви ѡ зловѣрїихъ агарѣнъ ѡусвоѣнной, мнѣги во нашїи прїкраснїи црѣкви восхїтили ѡ нелїжѣ Божїимъ допѣщїнїемъ грѣхъ ради нашїхъ ѡблѣдѣша махѣметѣчи не тѣчїю дрѣвле, но и въ нашѣ времѣ и дѣже мѣ слѣжїли Бѣз, оу Пїшѣ градѣ краснѣ и велїкѣ цѣрѣкѣ восхїтили, и держатъ, и въ мѣсто нашїхъ молїтѣвъ и слѣжѣвѣ свѣкрнѣмъ тѣрѣцкїа молїтѣвѣ терпїтъ долготѣрпѣлїивѣ гдѣ. Подѣвнѣ и въ трансїванїи илї ѣрдѣль по смѣрти моїгѣ ѡучїтелѣ Марка Кїпрѣнина положїли на мѣ ѡкѣви желѣзнїи, и прїедъ генерѣломъ оу Снѣвїню ѡвїлї. Посѣмъ ѣгда Банатъ, Сремъ, Шлавѣнїю, Хървѣцкѣ, Далмѣцїю, Італїю мїрно прїедѣхъ Божїимъ и Бѣомѣтере покровѣмъ но не вѣзъ злѣстраданїа и вѣмъ въ речѣннѣй во Кроацїи влїзъ Лѣпавїна монастыра нѣколико ѡдѣренїа жѣзломъ по раменахъ ѣсмь прїлѣзъ, и въ Неѣполи італїанскїи задѣшенїе и иъз латїнскїа црѣкви иъзнанїе ѣсмь терпѣлѣ, іакъ пѣпѣ нарѣкаль ѣсмь non e vero pastore il Pontefice, ma e falso, perche e fatto la schisma in chesa de Jesu Christu. И въ рїмѣ, и венѣцїи и флорѣнцїи, флорѣнцїи и Бѣрѣкѣ подѣвнѣ илї горше въ пострадѣлѣ, іаще не въ скѣрѣ прїшѣль и въ задѣрѣ илї іадѣрѣ ѣгда вторїцїю прїїдохъ, 3 днї вѣхъ затворѣнъ ѡ Генерѣла наваждѣнїемъ архїепїскопа задѣрѣскагѣ назїваѣма Змаѣвїѣ по имени тѣкѣмъ и жїтїе ѣгѣ, іакъ змїи во въ апокалїпсїи илї ѡкровѣнїи ѡ Іωάνна ѣвѣγγελїста въ 12 главїи напїсанъ иъзвѣлѣ вѣдѣ хотѣ потопїти жѣнѣ въ слѣнце ѡблѣченнѣю 12 звѣздами, вѣкнчѣннѣю, лѣнѣ подѣ ногѣма и мѣшѣю двѣма ѡрѣма крїлама въ пѣстїню вѣгѣгѣющѣю, сїце и рѣченъ и Змаѣвїѣ иъзвѣлюль напїсѣвъ прѣтивъ нашѣа правослѣвнѣмъ вѣстѣчнѣмъ црѣкѣ и прѣтнѣвѣ покрѣпѣгѣ хѣжї Стїфѣна Лѣквїбрѣтїча ѣпїскопа далмѣтїискаго, ѣмѣже нѣкогда пѣти нѣжнѣмъ пѣкли надѣ жерѣчомъ Венецїани за нѣкоѣе подозрѣнїе чѣдѣ нанъ иъчѣли да конрїспѣндїра сѣ Москѣвали, и въ Бѣрѣнѣ градѣ італїйскїи 4 лѣта затѣчѣнїи и затворѣнїи, иже лѣвомѣдраго Дїонїсїа и менѣ спѣдѣвалъ дїакѣнскѣгѣ чїна въ Далмѣцїи. Прїежде же ѣгда ѡвхѣдїлъ ѣсмь Ілѣвѣнїю авлѣнѣ, Дуррахїи илї Дрѣчь, Москѣпѣль Бѣлградѣ, и дѣже мѣшїи

сѣго Никодима новоградца, ѿ Агарачь предъ
50 лѣтъ мучена, въ ѣвасанъ и дѣже близъ
монастырь и тамъ почиваютъ мѣщи сѣго
Іоанна Владиміра цара и въ Скаларъ или
Скендеріи градъ. 2 мѣца и полъ вѣхъ затворенъ
и въ оковахъ желѣзныхъ обложенъ дѣндеже
мѣштвами сѣго великомученика Димитрія
мургочиваго солдыскаго многодождѣнью водою
напѣтивша на нихъ и настоѣнѣмъ тамошнихъ
православныхъ за 30 сребреники своводихса.
И тогда въ примѣрскіа гради Олцинь, Анти-
варъ, Которъ, Кастелювъ собравъ 15 грѣша ѿ
вѣгеподатливыхъ хрѣстіанъ и римлянъ ѣсмъ
послалъ въ градъ Скаларъ и дѣже претерпѣхъ
дрѣщъ за ѿкъпъ, а 15 грѣша тамошни хрѣстіани
плѣтили и намирли за мене. И не возмогъ къ
томъ терпѣти пѣтешествіенное ѡзловленіе и
раны по нѣгахъ моихъ, принудихса ѡстѣти въ
примѣрскій варошь рѣсанъ зовомый, и тамъ
составихъ школъ 30 оученикъвъ. за едно лѣто,
по сѣмъ пресели ма покойный вѣка Стефанъ
на Гаввинѣ въ монастырѣ сѣовспенскомъ, и
тамъ постригоша ма въ монашескій чинъ. и
діакономъ постѣвиша. и сѣце наставляемъ ѿ
блаженнопочившихъ Стефана Архїерея, и Леонтіа
архїмандрїта, дѣндеже пойдѣхомъ чрезъ Боснъ,
Мостаръ, и Сараевъ и дѣже торжествовѣхомъ
рождество Гда нашего Іиса Хрїста Мелентіемъ
Босанскимъ, митрополитомъ вѣчнаа ѣмъ пѣ-
мать, страннолюбезнѣ насъ прїимилъ. и оучре-
дилъ нѣколко дни съ прѣчимъ господѣи, и
покойномъ хажі Даміаномъ израднимъ мѣжемъ,
вѣчнаа ѣмъ пѣмать, и возвращиша насъ ѿ
ѡзловити восхотѣвшихъ насъ Агарачь и въ дѣнь
праздника рождества хрїстова и ѣзь славихъ
въ цѣкви Сараевской сѣихъ Араггеловъ въ
діаконскомъ чинѣ, дѣсною рѣкою каділницѣ,
шбѣю же на лѣво рѣмо кївотъ сребренный и
позлащеный носѣ. ☩ тѣдѣ пойдѣхомъ въ
новыи пазаръ покойномъ Мовсѣе пѣкскомъ,
и наkw во не дерезнѣхомъ сотворити понѣже
намѣреніе наше вѣло ѣзь далмѣцій въ Мѣбекъ
итї покойномъ царю Петрѣ императорѣ всѣ
рвсѣйскомъ, монархѣ православномъ. Но ага-
рачн то слышали, и насъ оубїти искали,
тогѣ ради принудѣни и наkw пѣтешествіе
ѡвратити. И ѿ нѣвагѣ Пазара, въ Бѣградѣ
прїйдѣхомъ и превыхомъ нѣкое время, мене
взлѣз покойный Мовсѣй Архїепископъ и ми-
трополитъ прї сѣвѣ и съ нимъ до Кіенни Ав-
стрїской поѣхали, и возвратившеса въ Кар-

ловцѣ Литвргисаль во храмѣ сѣихъ верховныхъ
апостоль Петра и Павла Івнїа 30 и мене рѣ-
коположилъ пресвѣтера, нѣшнего же митро-
полїта и Архїепископа, діакона, то ѣсть Павла
Пенадовича. Николѣа покойнаго поставилъ те-
мишевѣскаго епископа, Мѣѣма карансвѣшкаго
епископа, Инокентіа римничкаго епископа, тогдѣ
во римникъ вѣше подъ Бѣградомъ. И тогдѣ
молихъ покойнаго Мовсѣа митрополїта, и
допѣстїалъ ми итї съ вѣкомъ Николѣемъ до
Кралева на иначалѣцій Инокентіа епископа рим-
ничкаго. И пойдѣхъ до Бѣвѣрѣща и дѣже ѡвѣрѣ-
тохъ Хрѣсанда патрїарха іерусалимскаго, и по
3 мѣци восхотѣхъ возвратитиса въ Бѣградъ
по моему ѡвѣщанію, но и тамъ постижи ма
напѣсть сицевымъ ѡбразомъ. Звали ма до-
мнїци или дшѣре Квнстантїна Бранковича прїн-
ципа валахїйскаго слышати ѿ мене прѣповѣдъ
на валахїйскій ѣззыкъ, ѣзь же вѣдшї ѣкѣ мѣже
ихъ повѣгли въ Квнстантїнополѣ тѣжити предъ
ѡвлатаномъ царемъ тѣрскимъ Бега Николѣа
Скерлѣта грека насилванїа ради ихъ и ѡзловленїа.
И тогѣ ради подозрѣнїа выхъ въ монастырѣ
сѣаго великомученика Гѣвргїа нѣвагѣ затворенъ
нѣкое время, дѣндеже восписаль Мовсѣй ми-
трополитъ оу Бѣвѣрѣщѣ къ реченномъ прїнціпѣ
Николѣю и ѡпѣстїалъ ма. И сѣце чрезъ Бра-
шовъ, Сивинъ, римникъ, прїйдѣхъ въ Бѣградъ
и дѣже и собѣръ всенарѣдный вѣлѣз. Цетомъ
Мовсѣй Архїепископъ и митрополитъ прѣста-
вилса на лѣшїй животъ, вѣчнаа ѣмъ пѣмать.
И избрѣнъ высть за Архїепископа Кїкентїй Іван-
ноичъ не везъ распри любовначалїа. Съ нимъ же
пойдѣхъ пакн не точію до Кіенни Австрїйской,
но чрезъ Прагъ вохмскѣ до Карлспотъ или
Тѣплице Каролове, и тамъ проводїли 3 мѣци.
Бѣда тамъ исхѣднть ѣзь зѣмли вѣла: кло-
кочюща, юже пїютъ тамъ приходѣщїи ѣакоже
кафѣ, и ѡчищѣеть чюднѣ члѣвѣка ѡна водою. Въ
пѣрвый дѣнь 5 филѣана трѣба пїти, въ вѣторый
дѣнь 10, въ трѣтїй 15, въ четвѣртый 20 и
прочѣа, и Бѣлнчи и здрави пїють по нѣко-
лико дни. ☩ разлїчныхъ тамъ собираютса
Нарѣдѣвъ ѣкѣ на цѣлїтелнѣю водою. Кїенстїн
врачеви тогдѣ совѣтовали покойнаго Кїкентїа
митрополїта тамъ поитї исцѣлѣнїа ради Бѣ-
лѣсти ѣгѣ. Карлове тѣплице зовѣтса, понѣже
прї Каролѣ пѣтомъ римскомъ цѣсарѣ ѡвѣрѣ-
тене тѣ водою въ нихъ же ѡвѣкли пса и сьрнѣ
оутопленїи мѣртви, и по оуказѣ царскомъ когдѣ
ѣзлѣчилъ цѣсаръ ногѣ своѣ ѿ рани тою водою

чтѣ ѿмалъ на нѣгѣ ѿ Бѣла французскогѣ, на-
слали тѣ мѣсто, ѿ лѣпъ вѣршъ оучиненъ, ху-
дѣжнѣи обрѣтаются ѿрадни, обрѣжѣа не дер-
заетъ ктѣ тамъ носити, развѣ ѿгда ѿсходитъ
на пѣтешествіе. И кѣсела вода тамъ ѿзире
планинско естъ мѣсто красна близъ Газѣнѣи.
ѿще не бы мнѣ возвранилъ покійный Архі-
епіскопъ Кікентій, ѿмалъ ѿсемь наѣмкрѣніе по-
сѣтити Газѣнскіа Академіа и оучилища. Воз-
вратившеса пакѣ въ царствѣющю Кіѣнѣн, ѿсемь
въ храмѣ стѣгѣ первомученика Стѣфана ѿ
Архидіакона малъ вѣсѣдѣ сотвориль ѿ мѣрѣ,
любвѣ, ѿ седми вселѣнскихъ соборѣхъ на ла-
тѣнскѣи ѿзвѣкъ, тогѣ рѣди хотѣли ма затво-
рѣти ѿкъ ѿзмѣнна, ѿ та прѣдика била на
прѣздникъ вѣсѣхъ стѣхъ по римскомъ. Хотѣлъ
ѿсмъ прѣдсѣлжити ѿщѣ, но ѿгда видѣхъ ѿкъ
возвранѣктъ ѿ рѣки возложити хотѣли на ма,
тогда оумолчѣхъ.

(Наставише се.)

Која је боља управа манастирска?

Д. Р.

(Продужење.)

Са уређењем српско православних манастира у карловачкој митрополији бавили су се почевши од митрополита Мојсија Петровића, па све до патријарха Самуила Маширевића, мање више сви митрополити патријарси, и издавали разна правила за калуђере и управу манастирских имања — прихода и расхода, односно позивали управе на вршење старих правила.

Ну, све њихове наредбе и уредбе врло су кад што хасниле. На њих су се управе већином врло мало обзирале и ретко се где у ком манастиру по њима поступало.

Дж су се скоро сваке године мењали управитељи манастирски — игумани — које је братство бирало; дотле је још управитељ-игуман морао да се обзире на глас братства и братство је имало удела у управи манастирској т. ј. без његовог одобрења није смео управитељ-игуман да ради по својој вољи шта хоће.

А није могао да ради по својој вољи с тога, што је знао, да га код првог избора не ће братство изабрати за управитеља-игумана.

Кад је пак уведено под митрополитом Павлом Ненадовићем 1753. општежитије и укинута оспособљивања по манастирима, и кад су се почели управитељи — игумани да бирају на вечито — до смрти; од тада су почели управитељи-игу-

мани већином да раде без договора и саветовања са братством и почели да раде којешта, због чега су поједини митрополити и бивали принуђени да издају или нова правила за калуђере — управо за настојатеље манастирске — или да их упозорују на стара правила.

Ал сва та правила ретко кад да што хаснише, и није се њима постигло оно, што се мислило постићи и зашто су управо и издата била.

Настојатељи манастирски за свој рад нису се бојали братства, које их је морало слено слушати, а да им не буде ништа за свој рад, који се обично косио са манастирским правилима, зато су се већ постарали „дворјани“, те су тако лено и небрижно радили по манастирима шта су хтели.

Много су времена — још — за Рајачићево доба — из дворова ишле комисије у тако звану, „промену“; ал за то су и поред њих многи и многи несавесни настојатељи дотерали манастир до пропаста, дочим се чланови комисије нису „празни“ враћали у двор.

Тим манастирским — управо дворским — комисијама радовали су се и настојатељи манастирски и чланови њени, први, што је комисија обично премштала „непослушне и непокорне“ калуђере — јеромонахе и ђаконе —, а други што се нису као што рекосмо „празни“ враћали у двор.

И то је ишло тако и поред све оне строге апелаторијске наредбе од 1854. односно 1856., коју је саборски одбор 1875. усвојио и у српском преводу издао 1876. и која и данас важи — бар на папиру, пошто нема новије.

Како је народни сабор од 1864.з. затекао већину наших манастира у доста јадном стању, и пошто је опште мњење било, да се — ако се остави и надаље калуђерима да они управљају манастирским имањем, не може увести ред у њима и да од њих не ће имати ни црква ни народ икакве користи; то је сабор у V. одељку својих закључака, који су и потврђени, донео у погледу управе са манастирским добрима следећа наређења.

По § 5. А. Администрација манастирских добара поверава се централној управи народних фондова под архиепископом српским, која ће привремени начин манипулирања одредити, и предлог о том за коначно решење идућем народном сабору поднети.

По § 6. А. Манастирска добра и њихови при-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

оди долазе под администрацију управе црквено-народних добара и фондова.

По § 15. Б. Управа црквено народних фондова и добара — на и манастира — састоји се из патријарха и три асистента, од којих је један из реда духовног, други из војничког, а трећи из грађанског, као и из митрополитско-народног секретара.

Овима се додаје: један надзиратељ добара, инспектор и рачуноиспитач.

Како рескриптуално ово наређење није ништинуло у живот; то је народни сабор 1870. у својој LIX. седници донео следећу уредбу.

„И донде, док се управа, манипулација и контрола манастирских црквено-народних добара стално не уреди, организује и уведе, сабор доноси следеће преко нужне привремене наредбе:

1. Изашиљу се комисије саборске на ту цел, да економске инвентаре, како непокретна тако и покретна манастирска добра, прва по свом стању и својој вредности, по својој плодности и по разним врстама производа, друга по својој вредности и употребљивости уједно пак да и активна потраживања и пасивне дугове манастира обележе. Иста комисија обележиће стање манастирске цркве и стање обитељски здања и економски и други зграда.“

2. Комисије да испитују стање и начин руковођења економије манастирске, као и начин управе, манипулације, рачуноводства и контроле, и преслушаће жалбе и тегсбе, које би се у том погледу појавиле, и уједно да извиди, по ком би се економском плану и начину манастирска добра, као: њиве, ливаде, виногради, воћњаци, шуме и т. д. најцелисходније и најкорисније руковати могле, и на ту цел, да се комисије користе и знањем и искуством стручњака из околине“.

3. Комисије ће од манастира и по потреби и од дотични конзисторија на увиђење изискати манастирске рачуве, најмање од последње три године дана, исте прегледити на ту цел, да пронађу колики су приходци манастирски добара били, какви и колики расходи, и да сравнивши исте са постојећим стањем манастирски добара и њиховим рентабилитетом, прознају приход исти добара, који би се целисходном економском постићи могао.“

4. Где комисија нађе, да је управа и манипулација уредна била, може оставити и на даље

економску управу и манипулацију у досадањим рукама, но да јој по увиђењу потребе, целисходнији начин економије прописе и према томе по потреби и економско особље умножи, да по потреби рачуноводство уреди и, да јој поред досадашње контроле братства постави такође и вањску контролу.“

5. Где пак комисија неуредности на још такве нађе, да је опасно и штетно економску управу и руковање у истим рукама оставити, ту да постави други орган управе и манипулације економске, и то ако за једно или за друго згодно и подесно лице у средини ман. братства нађе, из његове средине, ако не, оно и ван њињог круга. Но и у једном и другом случају поставиће поред контроле братства и вањску контролу.

Где комисија оваке промене не учини, она ће одредити начин како да се манастир у добром стању одржава и братство у њему уредно издржава. Исто ће тако комисија означити и начин, како да се са примањем и издавањем, са рачунима и са касом у манастиру у опште са утицајем духовног настојатеља и братства целисходно манипулише.“

6. Вањске контроле ради поставиће комисија за она манастирска добра, за које буде изаслала једнога економији вичнога повереника свога са привременом примерном месечном платом од највише 40 ф., који ће у руковању економије учествовати, а нарочито пазити, да се економија по плану од комисије одређеном води, који ће рад економски нагледати, и како о приходима тако и о расходима уверавати се, и ако би нереди и злоупотребе приметно, о томе комисију и односно једнога члана комисије извести, коме непосредни надзор дотичног манастирског добра поверен буде“.

7. Вишу контролу и надзор вршиће чланови комисије и на ту цел одредиће они међу собом, који ће над којим манастирским добром непосредну контролу и надзор водити. Овај ће имати право и дужност, да га по потреби чешће о руковању и рачуноводству са ман. иметком на лицу места увери, па ако би се какве мане или злоупотребе показале, да томе на пут стане, и да га по пропису комисије успостави, нарочито пак биће му дужност, да у време жетве, бербе, сече шума, и у опште при прибирању плодова од веће вредности на лице места изађе, и да се како о уредном раду и о каквоћи, количини збрани плодова, или производа увери и

да настоји, да се све то у уредне књиге уведе; он ће надгледати да се плодови и производи непродају у невреме и без потребе и да се за то сходна цена постигне и тога ради учествоваће у седницама у којима ће се решавати о спекулативним продајама производа и друге знаменитије продаје, које се ради обични домаћи потреба предузимају, имају се њему на знање дати. Ако члан комисије напред примети, имаће га отклонити, а ако би тога ради промена у управи или манипулацији требала, позваће и друге комисије, да нуждне наредбе учине.“

8. Ред којим ће комисије при времену свога задатка поступати, оставља се њеном увиђењу но пре свега ће имати она пописати стање постојећи плодова и производа“.

9. Комисија да буде:

а) за манастире архидијецезе: једна за Велику Ремету, Крушедо, Гргетег и Фенек, друга за: Опово, Раваницу, Јазак и Бешеново, трећа за Шишатовац, Кувешдин и Привину Главу, и четврта за Раковац и Беочин;

б) за манастире у Банату једна за Бездин и Ходоч, друга за остале манастире у Банату;

в) за манастире Бачке једна комисија;

г) за манастир будимске дијецезе једна комисија;

д) за манастир пакрачке дијецезе једна комисија;

е) за манастир горњо карловачке дијецезе једна комисија. Свака од ових комисија да буде од три лица.“

10. Комисијама овим додаће дотичне конзисторије по једнога члана из средине своје, но неизаслаће или несуделоваће конзисторијског члана, неће саборску комисију у своме раду пречити моћи.“

11. Чланови комисије имаће дневнице од 3 фор. са подвозом и становањем и препитањем у манастиру, за време деловања. Ова дневнице иду на рачун манастирски добара а по потреби даваће се као предујам из клирик. фонда.“

У LXII. седници од 8. Јулија 1870. изабрати су чланови исте комисије за манастире.

У последњој је одржаној седници 25. Јулија 1870. изабрао народни сабор саборски одбор од 9 лица.

Исти је саборски одбор у својој првој седници 15. Септембра 1870. поверио своме члану Ђоки Димитријевићу, да изради предлог о начину целесходне администрације манастирских добара, и да се позову комисије манастирске,

да на ту циљ што скорије саопште стање манастирских добара, са својим мњењем о начину даље администрације.

Исти је члан саборског одбора поднео 1. Маја 1871. народном сабору свој „Предлог за уредбу о управи црквено-народних добара и о дотацији и редукцији манастирског свештенства.“

Предлог је овај уступљен посебном одбору, и рад је његов стављен у седници од 1. Јулија 1871. на дневни ред.

У том је погледу донео сабор следеће наредбе.

§. 1. Манастирска добра — — — — стављају се под администрацију главне управе и добара и фондова у Сремским Карловцима.

§. 6. Који начин економског газдовања да се усвоји, одредиће се обзиром на пределне околности главна управа — —“.

§. 7. Донде, док се у §. 6. означене уредбе не донесу, поступаће економско особље у вођењу економије онако, како то главна управа међутим за целесходно пронађе и одреди.

§. 11. Осим надзора, који ће се у б.) напоменути уредбама завести у ман. добрима, надзираваће економа настојатељ, коме се у дужност ставља, да рад економа сам или преко братства прати — настојатељ имаће даље право и дужност, да пази на инвентар манастира, ман. зграда и добара и да сваки недостатак у томе као и друге мане, напред, ил злоупотребе у економији непосредно или путем претпостављене црквене власти, главној управи доставља. Економ је дужан настојатељу рачуне и дневник показивати“.

Извештај је саборског одбора Ђока Димитријевић поднео у име одбора 2. Јулија 1871. сабору извештај о манастирима, у ком се рекло: „— — Из тога узрока препоручује се управи добара на прво место домаће обделавање, које би се постепено имало завести свугде онде, где су околности, положаји и каквоће земље иоле повољне и нуждан капитал и знање стручно на расположењу стоје“.

У саборској седници од 12. Јулија заподене се питање о томе, да ли да се закључци саборски у погледу у обзиру управе нар. фондова и црк. народних добара — па и манастира — на превишње знање или одобрење поднесу, и на предлог Ђоке Димитријевића сабор огромном већином закључи, да се само на превишње знање поднесу.

У седници од 13. Јулија сабор донесе: „Уводну наредбу за уредбу о управи цркв. нар. добара“, у којој се рекло:

§. 1. Уредба о управи цркв. нар. манастирских, епископских и архиепископских добара доставља се Њег. Преузвишености администратору српске патрајаршије и митрополије (владици будимском Арсенију Стојковићу).

§. 2. Њ. П. позваће најдаље за 14 дана кад сабор ово заседање сврши, саборски одбор, да чланове главне управе избере.

§. 3. Како се чланови гл. управе изберу, са-стају се неодложно у седницу и расписују стечај за књиговођу и фишкала и економског надзиратеља.

§. 4. Кад се гл. управа наименовањем споменутих чиновника попуни, наступа своје деловање, а досадашња управа престаје даље делати.

§. 5. У исто време расписује главна управа стечај за управитеља и економа.

§. 6. Чим се дотично особље набави, наступа економска управа нар. добара своја деловање.

§. 7. Од времена, кад гл. управа прими управу ман. добара, ступа одређена у споменутој уредби плата манастирског свештенства у живот.

§. 8. Главна управа нар. добара јавља дан, кад се устроила и дан кад је администрацију нар. манастирских, епископских и митрополитских добара преузела како влади, тако и сабору или саб. одбору, а уједно епископима, манастирском братству и посредним огласом народу.

У седници је саборској од 27. Јулија усвојен предлог Ђоке Димитријевића: „Да у манастирима постојеће саборске комисије и њени органи све док не рад свој продуже, док гл. управа цркв. нар. добара друкчије ненареде.“

За време трајања сабора изабратог 1869. на све до његовог распушта 1872. (29. Марта) нити је саборски одбор, нити сабор донео сталну уредбу о управи цркв. нар. добара, и тако су све до 19. Маја 1872. управљали манастирима од сабора изабрата комисија и од ове изабрати надзорници.

19. Маја 1872. на основу царског решења од 29. Марта 1872., којим је разрешен сабор од 1869., разрешио је министар др. Теодор Паулер како саборски одбор, тако исто и манастирске комисије и поверенике, заједно са надзорником даљског спахилука Петра Чарнојевића и позвао

администратора Стојковића, да се у погледу управе манастира има поступати у смислу V. одсека кр. рескрипта од 10. Августа 1868.

(Свршиће се.)

МЊЕЊЕ

хрватске двореке канцеларије у Бечу о закључцима српског народног сабора од 1865.

Д. Р.

Код установљења дотације парохијалне требало би одредити, да сваки парох без обзира у који разред спада, добије:

а.) пристојан стан у нарави, и колико могуће уза стан башту од 1¹/₂ или најмање од једнога јутра.

б.) огрев у нарави или релутум за такви у новцу по местним околностима.

в.) бесплатни подвоз у службеном пословању у обсегу парохије.

Осим тога требало би по пренапоменутом разрешењу паросима одредити плаћу само у готовом новцу; и то:

у парохији I.	разр.	годишњих	1200 ф.	
”	”	II.	”	1000 ”
”	”	III.	”	800 ”
”	”	IV.	”	600 ”

Мање од 600 фор. не може се установити, јербо иначе не би парох звању и части својој примерно живити могао.

За мерило пристојбе за огрев имало би се у свакој епархији узети просечна вредност од 10 хвати букових дрва.

За покриће парохијалних дотација требало би сходне изворе и довољна средства пронаћи.

Досадашња берива парохијалног свештенства оснивала су се, или на непокретном поседу, или на особној дужности, те су била:

а) или стална,

б.) или променљива.

Међу прва спадао је бир ударен по мери непокретног посуда, затим богојављенска водица као дужност сваке поједине куће; — међу променљиве то јест несталне доходке парохијалне спадала је штола од разних свећеничких функција.

Не би пробитачно било, стална на

непокретни посед ударена берива, која су се и досад безприговорно давала, тако на пречац укинути, — ну будући, да је скупљање тих пристојба са свакојаким неприликама скопчано, па зато и теретно било, откуд су се и многе распре и мразње породиле, то би требало установити, да се те дужности од стране обвезаника откупе.

Требало би дакле праву вредност тих подавања точно конштатирати, и сваку форинту са 20 фор. капитализирати.

Ово се не би, да како, иначе точно пронаћи могло, него путем процене по комисији, која би се зато у свакој епархији из три способне особе и уз точну инструкцију поставити имале.

Да откуп тих дужности не буде обвезаницима одвише теретан, требало би установити, да они на откупну главницу издаду ваљане обвезнице, које би се одмах на њихов непокретни посед интабулирати имале, те да главницу и односне интересе амортизирају за десет или највише двадесет година, и то кад одкупна главница не би била већа од 25 фор., онда у десет година, а већу главницу у 20 година.

Ове главнице имале би припасти дотичној парохијалној заклади.

На тај начин постигао би се бар један знатни дио парохијалне дотације.

Где има још других на ту сврху већ постојећих главница или извора, као на пример од обћинских кућа под станарину дани, или у принесцима од стране политичке опћине, ту би се имали и отуд долазећи приходи прирачунати горе назначеној дотацији, а што би фалило на разредно у готовом новцу опредељену плаћу, то би се имало на поједине обитељи и остале становнике црквене опћине по кључу државнога изравнога пореза распорезати.

Дочим у војничкој крајини не постоји порез на куће и на особе, тако звана кућарина и тециварина, то би из истих разлога, поради којих ти порези у војничкој крајини уведени нису, определити, да се паросима и надаље из

крајинских провента даје у готовости отштета за парохијалну сесију, а сесије, где таквих има, без да би биле имовина крајинске задруге, да припадну крајини за њезине сврхе, а поједине задруге, којих су сесије у дотацију пароха узете, да се реше уживаног ослобођења од пореза и других олакшица.

Оне црквене опћине, које би из прихода својих главница добивених за продане сесије, за откупљени бир и откупљену богојављенску водицу, имале сувишка преко разредне дотације свога пароха, имале би половицу тога сувишка на припомоћ другим сиромашним опћинама предавати и у јерархијску закладу.

Како би дакле откуп бира и богјављенске водице осигуран био, имала би ова годишња подавања престати.

§. 18. Дотација системизираних помоћника састоји се из по сесије земље у нарави или из накнаде за њу по мери, по којој је у §. 10. опредељена, даље из полутине свих парохијалних прихода.

Овај §. не може већ поради тога стајати, што би у оним црквеним опћинама, у којима би били по два или више системизирана парохијална помоћника, сва парохијална дотација за два таква помоћника исцрпљена била, без да би главном пароху ипшто допасти могло осим намењене њему сесије, па и у оном случају, кад би где постојао само један системизирани помоћник, добивао би овај управ онолико, колико и главни парох, то јест *половину свих парохијалних прихода*.

Гледе ових парохијалних помоћника ваљало би оно, што је горе на §. 2. и 6. речено, па би се они могли само у оним местима поставити, у којима би се за њих довољна дотација нашла.

Уважив надаље разлоге код §. 9 и 12. гледе парохијалних сесија у опће наведене, имали би парохијални помоћници осим стана, баште и огрева још у готовом новцу добивати онолико, колико половина разредне плаће главнога пароха износи, дакле у црквеној опћини I. разреда 600 фор., II. разреда 500 фор., а неможесе предмети, да би и за црквене

опћине III. и IV. разреда требало системизирани парохијалних помоћника.

§. 22. „Протопрезвитер, који је редовно и парох, има једну и по сесије земље и годишњу плаћу са 50 по сто више од осталих местних пароха.

Осим тога добива годишње од сваке душе у обсегу презвитерата свога по 1 новч. и бесплатни подвоз, ако у званичном делу у свом протопресвитератском округу путује.“

Што је већ о парохијалним сесијама и дотацији пароха у опће речено, ваља и за протопрезвитера као местнога пароха. Ну праведно је, да протопрезвитер своје вишје части духовне као и већих званичних послова ради, већу плату од осталих пароха истога разреда добије. Зато би ваљало опет протопрезвитере међу се у два разреда разредити, и у I. разред оне ставити, који су намештени у месту, у ком станују дијецезани епископ, или у већим градским, где је скупље живети, у II. разред пако оне, који су у мањим варошима или пако на селу смештени.

Првим би ваљало дати надоплатак од годишњих 600 фор. а другим од годишњих 400 фор., ну овај надоплатак не би могао искључиво на терет пасти оној црквеној опћини, у којој је протопрезвитер уједно и парох, већ би се морао или из опћега којјега фонда, или у недостатку таква из парохијалних заклада целога протопрезвитерата по мерилу разреда у које су поједине црквене опћине гледе плате својих пароха стављене, намирити; у том случају пао би на црквену опћину, у којој је дотични протопрезвитер намештен, само саразмерни приносбени део.

Подавање од душе по по новч. имало би се као непрактично са свим испустити, дотично забацити.

§. 27. „Дотација дијецезалнога епископа састоји се из 10000 фор. годишње плате у готовом новцу; — епископ бачки и темишварски имају осим тога 2000 фор. додатка.

Епископска конвенција и сидоксиа укида се.

Епископи би се могли у три разреда ставити.

У I. разред архидијецезана и бачког епископа.

У II. разред темишварског, вршачког и будимског.

У III. разред пакрачког и карлштадтског и епископа.

за I разред 12.000 фор.

„ II „ 10.000 „

„ III „ 8.000 „

годишње плаће.

Осим тога, да добива архидијецезан као митрополит и патријарх оне у §. 4. превишњега деклараториума од 16. јулија 1779. назначене своте, и да ужива добро Даљ.

Али би у пре напоменуте епископске дотације, изузевши за резиденцију опредељене станове и уз такове постојеће баште урачунати требало и приходе од осталих епархијалних непокретних добара.

Надаље не би се обзирао на недостатна средства за намирење епископских дотација, дочим приходи народнога фонда не износе толико, колико би за дотације епископа требало, епископска конвенција безувјетно укинути могла, већ би само за олакшање подавања и купљења те конвенције, па на одстранење злупораба, које се збивају са сакупљањем тога епископскога прихода, установити требало, да дотичне опћине епископску конвенцију капитализирају положив на сваку форинту годишње дужности главницу од 20 фор.

За олакшање тога откупа имали би се рокови од 2 до 5 година поставити, наиме ако главница не износи преко 100 фор. две године; за главницу од 100 до 150 фор. 3 године, за главницу од 150 до 200 фор. 4 године а за главнице преко 200 фор. 5 година.

До уплаћења првога рока имала би се та дужност досадашњим начивом подмиривати, — после тога рока пако уз остале оброке и интерес неуплаћених износа положити.

У име епископске конвенције положене главнице имале би се уносити у народни фонд као недотичива заклада,

па би се само камате употребљавати могле на намирење епископских дотација.

Овим начином осигурала би се већа страна тих дотација, и што би још фалило, то би се из камата од досадањих главница и из других прихода народнога фонда намирити могло.

Кад се то тако у живот приведе, онда не би било запрека изјави, да је укинута епископска конвенција, сидоксија и сингелија, дочим се ова задња и онако већ из народнога фонда надокнађује.

(Продужиће се.)

Пред иконама у обновљеној саборној цркви новосадској.

(Продужење.)

Крштење Христово приказано је *погруживањем*. Христос се налази до нас у води скрстивши руке на прсима, а Јован Крститељ корачио са обале једном ногом на камен, што се из воде помаља, и нагнувши се пружа десну руку у смеру да Христа погрузи. Левицом се ослања на високу палицу, којој је на врху крст. Иза њих двојице лебди анђелска прилика са раширеним, широким убрусом. А над целом овом групом лебде: сасвим горе, у облаку, Бог Отац, а мало ниже *словесе ђтврђеніе* — Св. Дух у виду голубијем.

Ова икона, овака каква је, има своју историју. Према скици, што ју је П. Јовановић поднео у своје време бачкој конзисторији на одобрење, крштење је требало бити приказано са *поливањем*. И конзисторија бачка, не обзирући се на већ коначно расправљено и решено питање баш у овом предмету (Види: Јована Вучковића: *Пред иконом крститеља Христовог* или цртица из иконографије. У Новом Саду. Штампарија А. Пајезића, 1891.), одобри скицу са свима гласовима против једног. Члан конзисторије, који је остао у мањини, пише приватно уметнику и упозори га на учење православне цркве у погледу крштавања. После неког времена одговара уметник том члану, захваљује му на напомени и изјављује, да је проучивши ово питање нашао и сам, да скицу треба исправити... И гле! онога, чега се неки бојали, наиме *несметности* у приказу *погруживањем*, нема ни близу. Лепо и красно је то уметник извео и сваки,

који се пађе пред овом иконом, одмах види и разумева, *какав* се догађај приказује на њој.

Многи црквени сликари, већ из врло раног доба, па и наши српски стављају на овој икони и анђела (једног или више), да Исуса после излаза му из воде огрну чистим убрусом (чаршавом). Тај обичај, као што се види на овој икони, усвојио је и Паја Јовановић. По моме мишљењу ово је силом натурено овој слици, јер се не оснива на казивању Св. Писма (анђели му служаху тек после, после 40-дневног поста и ђаволовог кушања — Мат. гл. 4. ст. 11; Мар. гл. 1. ст. 13.). Осим тога *крстица* (што би могло да значи онај бео чаршав), као знамење новог, чистог и светог живота, у који се верни крштењем препородио, нема смисла код Исуса Христа, другог лица Свете Тројице, који се као Бог и без греха родио, и који се крштава, како сâм рече Јовану Крститељу, „јер тако нам треба испунити сваку правду“ (Мат. гл. 3., ст. 75.). Са сликарске стране може се ово стављање анђела са убрусом правдати само лепшим груписањем. Но ово се може постићи и на други начин. пр. каквим тронским дрветом или биљком на обали, или чим томе сличним.

Иначе икона ова изазива у сваког, ко је види, и признање и хвалу.

Ускрс Христов приказан је овде на досадашњи опште познати начин: У моменту, када је анђео одвалио камен (радња анђелска је овде врло живо приказана) узноси се Христос у зрак. Силна светлост струји од њега кроз праскозорје и запањује стражаре, који у страху или нагли да беже или падају онесвешћени на земљу...

И нехотице ми се натурује упоређење ове Јовановићеве иконе се иконом Ускрса Христовог од Уроша Предића у грчетешкој цркви (позната већ нашем свету из „Календара Матице Српске за 1904.“, и књижице карловачких богословаца „Ускрс Господа нашег Исуса Христа“, што је штампана ове године у манастирској штампарији у Карловцима). И упоређење ово испада код мене у корист Предићевог приказа. Ево зашто. Манифестације другог лица Свете Тројице свагда су мирне, благе и достојанствене. Најчуднија је ваљда Преображење на Тавору, али ни о тој не говорим Св. Писмо као о нечем силовитом: „и

преобрази се пред њима, и засја лице његово као сунце, а хаљине његове постадоше беле као снег... тако еванђелисти описују Преображење (Мат. гл. 17. ст. 1—9., Мар. гл. 9. ст. 1—13, и Лук. гл. 9. ст. 28—36.). Апостоле је све ово веома задивило и чинило им се као да сневају, али се не уплашише уједно. Уплашио их је само глас из облака: „Ово је син мој премили...“ (Ibid.). Кад се по васкрсу јавио Христос двојници ученика на путу у Емаус — јављање му није ни најмање необично, за то га ученици у првом мах и не познају, тек при преломљењу хлеба с радошћу видеше, да је то љубљени Господ, али у том тренутку неосетно, непримећено кад и како, **невидимиз бысть има**. Па и при Вознесењу Христос не *узлеће* него се *уноси* — **возношашеся** вели еванг. Лука, који је и сам био сликар, у својем еванђељу (гл. 24. ст. 51.) Сам пак *ускрс* не значи неко силвито излетање из гроба него *сјединење душе са телом*, једном речи *оживљење*. И ипак на многим иконама Ускрса Христовог, па и на овој, Христос некако искаче, излеће из гроба, као што искаче играчка дечја притиснута у кутијици заклопцем или, ако хоћете, као тана из топа. Неестетично, недостојанствено — по мом мишљењу.

Напротив пак, како је срећно, како је лепо и достојанствено приказао Предић Ускрса Христов у гретешкој цркви: Из исеченог гроба у камену, гроба имућног Јосифа Ариматејца у врту му, до којег се улази степеницама, — из тога и таког гроба, са којег је анђео одвалио затворни камен и овај се падом на степенице преломио, излази бела, светла прилика ускрелог Господа, са оним достојанственим, оним вечито благим и милим ликом и држањем својим, који изазива у човека усхићење, сузе и — веру. Анђели (мироносица Марија Магдалина затиче два анђела) обрадовани, занесени ускрелим Господом победиоцем смрти и искупитељем човечанства, припали на колена љубећи му у захвалности руке... Стражари видевши све ово у смртном страху обамрли, један нагао да бежи... У позадини, из далека, виде се мирносице, које су рано пораниле, да за рана док још Јерусалим спава, помажу Исуса... Све тихо, све мирно и некако природно на овој Предићевој икони, и опет — све тако лепо, тако узвишено!

Преображење Христово. Лепа слика. Ипак, отворено ћу рећи, да сам од Паје Јовановића очекивао друкчију интерпретацију кичицом оног мало пре наведеног просијања лица, оног етерског беласања одела, у коме се показао Исус Петру, Јакову и Јовану на Тавору, а за које евангелист Марко вели, да га „белиља не може убелити на земљи“ (Мар. гл. 9. ст. 3.). Можда ја и сувише тражим, али задовољен свакако нисам.

Вазнесење Господње. На једној зеленој и пространој равници, коју шара блистава речица а у даљини затвара планински венац, који се из даљине само плави, пала на колена група људи, апостоли Христови, и задивљени посматрају како им се Господ узноси на небо... Све је то приказано на маленом и тесном простору, што га је иконостас дао за ову икону, врло лепо и са толико живе пластике и перспективе, да изазива и допадање и дивљење у сваког.

Само (опет то „само“!) не знамо како да ову *равницу*, на којој се по Паји Јовановићу збива вазнесење, доведемо у склад са еванђелским казивањем, по коме се вазнесење Христово догодило на *Гори Маслиновој* (Види Лук.: Еванг. гл. 24. ст. 50, Дела апостолска гл. 1. ст. 12. — Види и Евангелије отъ Луки на славјанскомъ и рускомъ нарѣчїи съ предисловіями и подробними объяснителными примѣчанїями Епископа Михаїла. Кїевъ. Въ Типографїи Кїево-Печерской Лаври 1899. — На стр. 643.)? Ако не више шта, али од црквеног сликара мора се предпоставити, да је, пре него што ће приступити приказу каквог библијског догађаја, прочитао бар библијски текст, који о дотичном догађају говори. Но овде као да ни тога није било.

Силазак Св. Духа на апостоле (Духови). У дворници једној са дрвеном таваницом збила се у доста стиснуту гомилу дванајсторица апостола са *две жене* у средини. Над њима горе засјала нека јарка светлост, која се излила у пламене језичце над главама апостола, који су очевидно изненађени и зачуђени... Ево тако је приказао Паја Јовановић причање евангелиста Луке о силаску Св. Духа на апостоле (В. Дела апостолска, гл. 12).

Првобитно (и на скици и на самој израђеној слици) Св. Дух је био приказан не

www.samo.rs у виду, пламених језика, него и у виду — голубијем. Ни уметнику ни онима из конзисторије бачке, који су скицу имали да одобре, није то ништа сметало. Тек пред само смештање у иконостас, уметник је на захтев новосадског проге збрисао голуба и његову појаву заменио већ поменутом јарком светлостју, која потсећа на гранату, кад у ваздуху прсне па засветли. И иначе ми изгледа — а то чини ми се и опис иконе ове, који је сасвим исцрпан, сведочи — да уметник при компоновању и израђивању ове иконе „задахнућа апостолског“ сам није био много задахнут.

Распеће са приликама Богородице и апостола Јована задовољавају у главном. Особито је пошло уметнику за руком да изрази тугу и бол несрећне мајке гледајући Јединца на крсту..

Могло би се приговорити само двојем. Није могуће, да је распето тело Христово могло правити крст са онаким правокутима око пресека, какав је крст начинило тело Христово на овом Јовановићевом распећу. Другим речма, тело Христово мора донекле висити на рукама — а то овде није случај. То висење је сасвим природно и ту природност налазимо исказану не само у песмама црквеним, у којима се о распећу говори, него већ и у најстаријим Распећима, што су до данас откривена. Могла би се дакле та неприродност правдати само тескобом простора, али те сметње није овде било. — А друго, што је многим упало у очи, то је: да су ноге, *једна преко друге, једним ексером приковане* за дрво. Најстарији споменници, који приказују распеће, приказују међутим ноге *засебно* једну од друге приковане. А у православној цркви данас се већ узима као утврђено правило, да се на Распећу ноге приказују *засебно* приковане. (Види Ј. Вучковића: Главнији моменти из историје хришћанске ставрографије. — Задар. 1890.) Но о овом правилу нису ни уметник ни остали, којих се тицало, водили рачуна.

У реду између пресгоних и празничних икона су — као што сам већ споменуо — *Тајна Вечера* и попрсја *четир евангелиста* и апостола Петра и Павла.

Најзнаменитија је међу њима *Тајна Вечера*. Слично као и на икони Вазнесења, уметнику је пошло за руком, да на малом простору гру-

пише дванајсторицу апостола око Христа за столом. Лица у апостола имају врло жив израз, што га је сасвим природно могло изазвати код апостола саопштење Христово, да ће га један од њих издати. — Иначе ми се чини, да је колорит ове иконе мрачнији него што би морао бити. Осветљење у горници јерусалимској је овде и сувише слабо.

Много су светлија попрсја евангелиста и апостола. То су права портрета. Особито се истиче међу њима евангелист Матеј са ванредно лепим и умним ликом. Међугим непријатно утиче на гледаоца онај *орао* уз евангелиста Јована, *сури* орао, који има перје *плавичасте*, голубије боје, а исто тако и онај код евангелиста Марка лав, који баш није много налик на истинског лава. Апостол *Петар* је и код Паје Јовановића приказан традиционално, истина не онако стар али са оним облигатним чуперком више чела. Напротив пак апостола *Павла* приказао је Јовановић сасвим слободно без икаквог обзира на црквену традицију. Јовановићев апостол Павле је крупан, лепо развијен и глават човек висока чела и дуге брале. Традиција скоро сасвим обратно говори.

Прешавши тако већину икона, не могу а да уз досадашње примедбе не приметим и то, да у погледу ликова и одела приказаних личности из библијског времена нисам нашао оне студије, коју сам могао претпоставити да ћу код уметника, какав је Паја Јовановић наћи. Та није то свеједно Европљанин индогерманске људске расе и Азијат семитске расе. Тако исто би могли с правом очекивати више шта и у погледу одела, него што смо већ навикли код обичних занатлија-сликара, на име на оне облигатне црвене огртаче преко плаве доње хаљине или обратно. Илустратор нпр. немачког издања општелознатог романа из доба рођења Христовог „Бен-Хур (прво издање у Штутгарту, Лајпцигу, Берлину и Бечу у издању Deutsche Verlags-Anstalt-a 1887.) — да и не спомињем француза Дорé-а а са његовим илустровањем Библије — могао би послужити за пример, са каквом студијом ваља приступати оваком послу.

Прелазим на престоње иконе. Од шест ових икона задобише моје симпатије Св. Јован Претеча, Богородица и Св. Стеван Дечански. Особито *Св. Јован Претеча*, који је по

У овоме мишљењу најбоље дело Паје Јовановића у новосадској саборној цркви. Светитељ је приказан у моменту када у каменитој пустињи проповеда: очи му гору у заносу, а отворене усне само што се не мичу, и гледаоцу, гледајући вагрног и неумитног проповедника, који у беседњачкој ватри показује уздигнутом десницом према небу, а чији се поглед чисто упија у слушаоце му (овде гледоце), као да одјекује у ушима громки узвик свечев: Покајте се, јер се приближи царство небесно! Одело Јованово такође у пуној мери одговара опису евангелском, а и полубожањено тело овога из детињства аскете, приказао је уметник са свим верно и лепо. Колико сам год пути ушао у саборну цркву и погледао према иконостасу, увек сам и нехотице застао код св. Јована, пред очи ми излажаше светитељ то у дивљачној каменитој пустињи јудејској где изобличава фарисеје, то у сјајним дворима Ирода Антипе кога исто тако без устезања прекорава због прељубништва — и мени. замисљајући га оваког, каквог га је Паја Јовановић приказао, долажаше све то природнији и разумљивији онај големи утецај, што га је светитељ већ самом личном појавом својом морао имати на своје саплеменике.

Код *Богородице* ми се нарочито довада срећно приказани лик лепе, млађане и уз то срећне и пунонадне мајке. Милина се просула по целом лику и држању јој. У исти мах цела прилика Богородична одише и оном нетакнутом девичношћу и чистотом, што је *conditio sine qua non* за добар Богородични лик. Да је још мало више пажње поклоњено и изради одеће Богородичне, био бих до крајности задовољен.

Но већ не могу са истим задовољством да говорим о Богомладенцу на рукама Богородичним. Већ израз на лицу му, не може да ме задовољи. Он личи на расплакано, па каквом посласицом или играчком умирено дете, коме још сјаје сузе у очима. О превечном Божанству, о необичном разуму, којим већ дванајстогодишњи Исус задивљује јудејске научаре у храму јерусалимском, ништа не говори на овом лицу. То су могле и требале очи да казују, но ја сам већ рекао, шта оне казују. Па онда зар је то глава, портре детета, које можда још ни од сисе није одбијено? Имам, хвала Богу, и сам деце, па ми је добро позната фи-

зијономија им из сваког доданашињег доба, па дакле и оног, у коме би могао бити и овај Јовановићев Богомладенац. А и иначе долазим врло често у прилику да посматрам малу децу и да их гледам у најразноврснијим њиховим физиномијама и изразима им на лицу. Али од свега тога једва да што могу да нађем на овом лику. Не ћу да чиним поређење између сликарске уметности једног Паје Јовановића и Уроша Предића, али мали Исус на Предићевим иконама, мора изазвати признање баш ради природног детињег лика и израза на њему. Најбољи доказ за ову моју тврдњу наћи ће сваки, који нпр. баш у Новом Саду оде из саборне цркве у алмашку, па упореди овог мало час приказаног Јовановићевог малог Христа, са оним Предићевим на трону Богородичном.

(Свршиће се.)

Једва једном!

Д. Р.

И ако је данашњи саборски одбор још у својој седници од 29. и 30. октобра 1902., „изаслао из своје средине пододбор у лицима преосв. г. Гаврила Змејановића епископа вршачког, јер. Б. Поповића, др. Ж. Миладиновића, др. М. Мушицког, са задатком да изради нацрт предлога за статут о управи и контроли манастирских добара; а том је пододбору поверен и нацрт за остале предлоге законодавне природе“ (в. „Српски митрополијски гласник“ за 1903. бр. 8. стр. 161.); једва је после цуне две године и осам месеци исти одбор израдио и издао ових шест предлога и то: I. Уредбу о дотацији, правима и дужностима српског православног свештенства II. Предлог за уредбу о постављању српских прав. свештеника III. Црквено-опћинску уредбу IV. Епархијску уредбу V. Митрополијску уредбу и VI. Изборну уредбу.

На свима овим предлозима саборског одбора стоји: „Из седнице срп. прав. нар. цркв. саборског одбора, држане у Карловцима 30. Јулија (12. Августа) до 3. (17.) Августа 1904. године.

Др. Михајловић с. р.
потпредседник саборског одбора.

А сви су ови предлози штампани у Руми у штампарији Ђорђа Петровића.

А на сваком предлогу стоји горе Ad C. O. бр. зап. 1903. ex 1904.

Кад се узме у обзир, да ми имамо израђене

од пређашњег саборског одбора односно од одбора петнаесторице предлоге од 1891., 1892. и 1897., који су за сабор одређени били, и које сабор није узимао односно имао времена, ни био у положају да их узима у претрес; кад се узме у обзир да истина по §. 22. саборског устројства „а) саборски одбор припрема предлоге за расправу саборску“, — али као што рече и сам члан тога пододбора г. др. Жарко Миладиновић у свому „Тумачу“ на 335. стр. „од сабора самог зависи, да ли ће ти предлози доћи на дневни ред и да ли ће се узети у претрес или не“; кад се узме у обзир, да „мајски сабор“ и није оспособио саборски одбор да сачини предлоге какве за сабор, и кад се на послетку узме у обзир и то, да је „мајском сабору“ од 1902. истекао рок и да он не ће бити позван да изрече свој суд о поменути предлозима и да их претресе: онда је ванштину узалудан био и труд, што се уложио у њихову израду и онај трошак што се издао за њихово штампање.

Узалудан је и труд и трошак око њега и с тога, што се под њима не налази потпис председника саборског одбора Његове Светости, или епископа односно његовог заменика, који заступа председника, што је доказ, да су они или донесени без њиховог суделовања, или да се они с њима не слажу.

Каква пак судбина чека исте предлоге — постојао ма који од та два случаја — о томе бар не треба лупати главу.

Уз то не треба ни то сметнути с ума, да се више не ће сабору допустити, да поједине уредбе доноси, него да кад једном време дође законодавном раду, да ће се морати предузети цело устројство.

И тако се већ с тог гледишта имају и морају сматрати поменути предлози, као предлози незванични т. ј. као предлози приватних људи, а у овом случају партизански односно радикалске странке, пошто је као што је познато и при њиховом донашању играо главну улогу вођа радикалске странке — неодговорни чинилац што би рекли Србијанци —, без чијег одобрења и пристанка не само у тој ствари, него ни иначе саборски одбор не сме ништа да уради, ако је рад да не изгуби његово благовољење.

Притисак вођин у осталом осећају и по неки чланови саборског одбора, који се у више пута на њега жалише и многи и многи неупутан и неуместан закључак њему приписаше.

Какву пак исти истим жалењем дадоше себи сведоштво своје радикалске самосталности; о томе нека неки разрачунају са својом савешћу и људским поносом.

Пошто ми за *таке* сматрамо поменуте уредбе; не можемо их нити хоћемо да их подвргнемо озбиљној критици, ал не можемо на ино, а да ради куриозитета не наведемо само две чињенице, које јасно карактеришу наше радикале.

Познато је, и не једном се радикална странка похвалила, како је она наследник Милетићев и његових начела и како је она заузета за штедњу и просвету народну, на коју у првом реду треба да дају цркв. нар. добра.

У поменутој „Уредби о дотацији, правима и дужностима српскога православнога свештства“ у §. 20. вели се: „Годишњу плату имају сви свештеници и то:

1. Архиепископ-патријарх 150.000 К.
2. Сваки епархијски епископ по 50.000 К.

Многи, који су ову своту за епископе видели у истој уредби, нису чисто могли да верују у њу, а нису могли да верују у њу с тога, што знају, да је Милетић у том погледу имао са свим друге назоре.

Тако је н. пр. ош 1871. у „Предлогу установе о редуцији, дотацији и мировини Епископата“, што га је усвојио и саборски одбор у §. 9. рекао: „Годишња редовна плата архидијецезана уједно и митрополита и патријарха српског износи 16.000 фор. (32.000 круна), ванредно допире до 20.000 фор. (40.000 круна), §. 10. Редовна годишња плата осталих дијецезана епископа износи у опште 6000 фор. (12.000 кр.) односно 8000 фор. (16.000 кр.), ванредно допире у опште до 8000 фор. (16.000 кр.), а у другом особном случају до 10.000 фор. (20.000 кр.)“

Напоменути нам је овде још и то, да је одбор предлагао, да буде свега заједно са архидијецезом само пет епархија, и то поглавито из штедње.

А у „разлозима“ за ту плату рекао је одбор: „— — Долазећи тиме на своту плате, одбор је имао обзир и на положај митр. и патријарха, и на одношај и размер остали дијецезана к њему, и за то је онолико плате одредио, како да се исте без оптерећења народа из речени комасовани митрополијски и епископски цркв. народни добара постојано подмиривати могу, и да пре у народни фонд што претече, него што би терет

WWW.UNILIB.RS

на и онако обременена плећа народа свалило, а да би се поље отворило, да се архијереји и преко мере први главни потреба снабдети могу, ако из прихода означени добара претиче — то су плате подељене на редовне и ванредне.“

„Нико не може порећи да је ово заиста искрени и таки поступак, који показује, да народ српски свом архијерејству добра жели, да немогући му дати прекомерна средства изобиљу, не закида оно што се из речени добара постићи даје, и што архијерејство у пристojно стање поставља, јер највеће мере плате од 8000 фор. до 10.000 фор. и 20.000 фор. заиста се пристojним назвати могу.“ (Види „Заставу“ од 1871. бр. 65. и 117.)

Саборски је одбор 1891. у погледу дотације митрополита-патријарха и епископа одредио првом, да ужива све дотадашње и данашње приходе, а епископима сваком по 15.000 фор. (30.000 кр.)

Саборски је одбор петнаесторице 1891/2. одредио митрополиту-патријарху све дотадашње и данашње приходе, но да има годишње унашати за издржање семинара 24.000 фор. (48.000 кр.), а сваком епископу по 10.000 фор. (20.000 кр.) а осим тога 2000 фор (4000 кр.) за путовање и издржавање бар по једног придворног калуђера.

Данашњи пак саборски одбор, изабрат од „мајског сабора“, у ком седе сами челик-радикали, ил што би рекао брат Богдан Дејановић „рушигради“, предлаже митрополиту-патријарху 150.000 К, а сваком епископу по 50.000 К.!

Свега би дакле по предлогу данашњег саборског одбора припадало плате митрополиту-патријарху и епископима 450.000 К, дочим би по Милетићевом односно саборског одбора од 1871. износила њихова плата 80.000 кр. односно 104 000 К, или просто речено: *данашњи је саборски одбор издашнији у погледу митрополијско-патријаршашке и епископске плате равно за 370.000 кр. односно 346.000 кр.*

Шта велиш радикалио и на ову галантност твојих изабраника и бранича!

Ну, не очајавај, и не рони сузе радикалио! Не мисле твоји изабраници и браничи тако, та они и сами врло добро знају, да нужних 450.000 кр. за плату митрополитову-патријархову и епископску не би били у стању избацити Даљ и Сириг, а особито, кад би њима „народски људи“ почели управљати, каквих има на стотине, који чекају — по обећању — на надзорничко-вишњанска места.

Они су поменуте велике плате ставили — као што се „изговорио“ један члан у поверљивом друштву — само с тога, да мислећи на њих епископи, пристану на њихове законотворне предлоге, по којима је епископима одузето и оно мало власти што је данас имају, а кад би то постигли, — онда, е онда би се рекло: пошто се не могу епископима издавати одређене плате, то им се одређују ове и ове плате, које би наравно било много и много мање од предложених.

Ето радикалски народе одгонетке тобожњој издашности твога саборског одбора спрам митрополита патријарха и епископа!

А као што је поменута епископска плата мамац за епископе, тако је исто мамац и за свештенике и проте одређена њихова плата, која се такође не би могла одржати ни прве године, све и кад би ушли за дотацију сви они приходи, који се наводе, од којих најглавнији не могу и не ће моћи ући.

Овако стоји са тобожњом издашности саборског одбора у погледу дотације свештенства, и ко је од њих наиван ил ко је рачунџија, тај нека се даде упецати и натрчати на ленак, а ко зна мало више мислити, тај ће с нама заједно довикнути радикалском саборском одбору: *Хвала ти лепа на предлогу твоје „поетичне“ дотације!*

Ову је тактику употребио саборског одбора пододбор и спрам манастирских настојатеља, и „удесно“ ствар, само је малер то, што „вођа“, а подједно и меродавни фактори не пристају на склопљену нагодбу и погодбу, те се сад мучи мука и премишља, како да се изиђе и пред народ и пред меродавне, због чега се и држи у тајности склопљена у Вршцу погодба и нагодба.

У осталом да данашњи наши радикали и у другим стварима нису ни за нокат Милетићев, који се није рачунао у радикале, и који их је мрзио, него пуки реакционари и патражњаци — види се најбоље и из њихове скупљене с брда с дола „Митрополијске уредбе“, која кад се сравни са Милетићевим од 1870. и 1874. „Основним народно-црквеним законима“, изгледа права карикатура!

Дочим је Милетић истакавши принцип, да: „Српски народ источно-православне цркве у монархији Аустро-Угарској има право, да средством својих органа самостално уређује одношаје, расправља, надгледа и извршује послове који се тичу цркве, школе, просвете, наставни и добротворни завода и заклада, срп. нар. фон-

дова, манастирски и други цркв. нар. добара, а уз то остаје право Њег. Величанству, да врховни државни надзор уставним путем врши“, изрекао је: „Да има као извор, основ и услов своје цркв. нар. самоуправе право, да средством своји заступника самостално уређује највиши и меродавни орган своје цркв. нар. самоуправе, који се зове срп. нар. сабор.“

А „Срп. нар. сабор, као највиши орган цркв. нар. самоуправе српске, споља према државним властима и другим верозаконима преставља, заступа и заштићава право и користи клира и народа српског у црквеним, школским, просветним и економским стварима, и у опште српску цркв. нар. самосталност и самоуправу. Сабор самостално уређује сабор као устројство и преустројство, како у погледу спољашњег и унутрашњег састава, делокруга, трајања периоде и места састанка, тако и у погледу избора чланова и начина пословања; он по томе установљава саборски изборни и пословни ред. Сабор има два председника, једног по достојанству патријарха, другог по избору, кога сабор бира. Први отвара прву и затвара последњу седницу и председава у свечаним седницама. Сабор уређује састав и делокруг средишњи органа како за непосредну управу, надзор и контролу, тако и за управу, надзор и контролу епархијски и црквено-школски органа — —. Сабор уређује састав и делокруг епархијски и цркв. општински органа, као и начин њиховог постављања“.

„Митрополија српска је самостална цркв. нар. област, у коју равним правима и дужностима здружени спадају сви православни Срби и они православни друге народности, који су у њој или јој се приљубе. По томе Срби прав. цркве у Далмацији и Боци Которској имају право, да се срп. митрополији придруже, а ова има право и дужност да их у свој опсег прими“!

А како је јадна и реакционарска радикалека „Митрополијска уредба“, види се најбоље и из тога, што је по њој „Српски народно-црквени (Милетић је био противан називу „црквени“, а зашто, то је он добро знао, а данашњи радикали, његови тобожњи последници и наследници лепо га усвојилише. Еј да је сирома Сандић здрав, ала би их искасапио, што напустише привилегије, за које је он живео) сабор јесте представништво православних Срба у опсегу српске митрополије карловачке (они Далмацију и Боку-Которску бацаше под купусе!) у стварима цркве, школе, на-

родних црквених добара, фондова и заклада“, те „Сабор врши законодавну власт у народним црквеним пословима, доноси, мења и тумачи народне црквене уредбе, које задобивају законску моћ, кад их Његово Величанство потврди.“

По њојзи важе уредбе о уређењу парохија, протопрезвитерата и епархија, црквених опћина, епархијских и митрополијских власти, епархијских екуштина и нар. цркв. сабора, о дотацији парохијског свештенства, манастирског братства, протопрезвитера, епископа и митрополита-патријарха, о уређењу школа, о избору патријарха и епископа, о судском поступку и дисциплинарној власти над општинским и епархијским автономним властима, о управи, контроли и употребавању срп. нар. цркв. добара, фондова и заклада, тек онда, кад их Његово Величанство потврди.

Уз то је по њој председник сабору митрополит-патријарх, а тако исто и у митрополијско-црквеном савету, школском савету, митрополијско-административном савету и саборском одбору.

И таква се автономија зове радикалском автономијом и она је поникла на основу радикалског програма!

Еј, да Милетић устане из гроба, те да прочита радикалску „Митрополијску уредбу“, могао би у глае заплакати и рећи: *па то су градили моји наследници!*, и поново лећи у гроб, хвалећи Бога, што не мора да гледи радикалко опсенарство.

Како су се поп Јово Магарашевић и поп Петар Милојчић — најозбиљни радикалски кандидати за протинство —, истакли као изврени знаоци и тумачи радикалског програма; вредно би било, да протумаче своје „милом народу“ исту „Митрополијску уредбу“ и да је сравне са Милетићевим предлогом, те да му објасне, *каква би права добио наш народ њома*, а подједно и разлику између њега и „Једноставног Штатута“.

Извештај

о конзисторијалној седници архид. Карловачке држаној у Карловцима 31. маја (13. јунија) 1905. год. под председништвом Његове Светости Патријарха Господина *Георгија*.

Како је висока кр. зем. влада у Загребу на овокозв. молбу, да о Јустина Ђурчића, јеромонаха ман. Бешенова, који је исти ман. без дозволе своје претпостављене власти напустио и у Крижевце унијатском бискупу отишао, одговорила, да га неможе

брахијално у његов манастир натраг повратити, то је ова конз. решила против поменутог јеромонаха повести фискалну акцију и расписати едикт, да се у року од 90 дана има овој конзистерији јавити. — На пријаву град. поглаварства у З. да тамошња прав. срп. парох. звања не достављају истом град. поглаварству смртне листове у неделатном стању преминулих особа заједничке војске, војног поморства и домобранства као надлежном војно попунидбеном односно домобранско попунидбеном заповедништву, позвата су путем окр. протопрезвитератског звања поменуто парох. звања на изјашњење и евентуално на оправдање. — На отпис преузв. кр. уг. министра председника од 26. јануара 1905. бр. 6075 (М. П. II.) којима одбија уток А. Ј. архимандрита и др. уложен против одлуке СО бр. СО. 10559/2971 ex 1903. и СО. 2603/735 ex 1904. у ствари установљавања ман. предрачуна и унашања вишка у благајницу срп. нар. цркв. фондова, те одређења истраге против оних настојатеља, које прорачуном за 1902. предвиђене вишке у благајницу речених фондова унеле нису, решио је саб. одбор истрагу спровести и одредио је своје чланове и то: јер. Б. П. за ман. Р., Б., и Пр. Г., др. Ж. М. и др. Ј. Р. за остале ман. у архијерејству. Иста решења узета су на знање. — На молбу ШСавета, да би исти могао што потпунији и тачнији извештај о свима срп. вероиспов. основним школама у нашој митрополији издати, путем протопрезв. звања позвата су сва подручна парох. звања, да што пре поднесу овој конз. историју основног школовања срп. прав. деце, нарочито пак, кад је школа отворена, кад је прав. учитељ намештен, ко је то био, који су редом учитељи и када после тога учитеља дошли, где су исти учитељску школу свршили и јесу ли деца у матерњем језику, срп. повесници и веронауци увек пропису наставу имала? — Управа ман. Ј извештава, да је о. С. В. јером. истог ман. отишао на место свога опредељења у Ч. у пакрачку епархију. — За пароха у П. на основу § 61. сл. Г. II. и § 10 сл. А. IV. прев. кр. рескрипта од 1868. год. именован је јер. М. Е. а на место његово за администратора парохије у Г. Т. постављен је Ј. Ј. досадањи администратор парохије у П. — Узет на знање избор за пароха у Ј. јер. С. З. досадањег администратора исте парохије, као једини компетент. — Није се могло удовољити молби високе кр. земаљ. владе, да се А. М., који је из прав. вере у мухамеданску веру прешао, након смрти убележи у матице умрлих у В., јер се исти не признаје припадником наше вере те је као такав брисан и из

матица крштених. — Како су Ј. Б. уд. В. и Е. Б. удата М. прописно прешле из римокат. у правосл. веру, што кат. жупни уред у Ч. не признаје, упућено је прав. срп. парох. звање у Д. да извести жуп. уред у Ч. да су поменуте парохијанке прешле у прав. веру, да потпадају под јурисдикцију парох. звања у Д. и да их као припаднице прав. вере сматра и држи и да ће над њима вршити све душепопечитељске и духовно-религиозне дужности, — а кат. жуп. уреду од воље стоји чинити кораке куд хоће. — С обзиром на одређење §. 11 дисциплин. правила за прав. срп. свештенство митрополије карловачке од 1899. год., није дозвољено јер. С. А. пароху у Ст. П. суделовање у управи новчаног завода. — Одговорено је парох. звању у Д. да може у смислу зак. наређења римокат. деге испод 7 година, коме је мати примила прав. веру, такођер у прав. веру превести тим пре, што је детету отац Србин прав. вере, а брак је законит и да је кат. жупн. уред дужан издати изводе из матице крштених, а ако неће, нек се прав. парох. звање с молбом упућеном зем. влади обрати преко конзисторије. — Прав. срп. цркв. опћини у П. одобрена је градња иконостаса с распоредом икона за 6100 К. те је позвана опћина, да по свршеном послу око градње иконостаса извешавши конз. умоли ради изашлијања 2 члана конз. да прегледе и виде, да ли су у дуку прав. изведене иконе и јесу ли иконе по пропису распоређене, да би се по том црква осветити могла. — Расписана стечај у Б. Б. и у Т. за личног капелана. — Донето је 38 бракоразводних решења и 4 бракоразводне пресуде.

ЛИСТАК.

Вести.

== (Дар Његове Светости Свештеничком Конвикту.) Његова Светост патријарх српски, преузвишени Господин *Георгије Бранковић*, благоизволео је Свештеничком Конвикту најмилостивије даривати средства за набаву потребног намештаја у вредности преко 5000 К.

Патронат Конвикта, у својој дана 11. (24) јулија о. г. одржаној седници, радосно је примио извештај свога председника о том са дужним поштовањем и дубоком захвалношћу, и закључио је о том племенитом дару Његове Светости известити скупуштину Конвикта која ће, нема сумње, и својој захвалности изрази

дати. Хвала Његовој Светости патријарху Георгију! Живио!

Седнице автономних власти. За 25. о. м. сазват је архијерејски административни одбор у седницу, а за 26. конзисгорија.

Велиј јеси Господи! Докле на западу и у Русији радикали, у које се броје једном речи сви слободњаци и незадовољници данашњег стања, руше не само друштвене и државне установе, него и црквене — као што раде француски —; наши српски оностранни радикали и то не репови него баш глава њихова узима у заштиту једног српског епископа и то у оној ствари, где и нема никаквог повода какве одбране, пошто није претходило нападај.

Ствар је у овоме.

У 13. бр. изишла је здравица изговорена на Спасов дан при ручку у двору бачког г. епископа.

Ко уме паметно да чита и то без предрасуде, тај нам мора призвати да у њојзи наздрављач није ни једном речи „очитао буквицу“ епископу, а *како* је и *зашто* је вођа радикалски нашао у њојзи да је наздрављач очитао буквицу епископу; то ће ваљда он сам знати.

Ми сами, а не ми сами, него с ким смо год о тој ствари говорили, не нађоше тога у њојзи.

Или ако вођа радикалски налази у речима наздрављачевим: „да је само спољашња црква лепо украшена, ал не наша унутрашња жива црква“ читаће буквице епископу; е онда је то друга ствар. Онда нека изволи завринути у своје и својих сарадника чланке о Божићу, Ускресу и Духовима и ако у њима не нађе не једном оно исто речено што је рекао наздрављач за нашу живу цркву; ми пристајемо на какву нас казну осуди.

А *оно*, што је наздрављач рекао за данашњу нашу живу цркву и за украшење спољашњих наших цркава; то је до сад у толико и толико пути речено и при славама црквеним и освећењима нових или поправљених цркава, и да је среће, то је требало рећи и у цркви јавно и позвати благочастиве Новосађане, да није доста што су спољашње украсили своју цркву, него да се старају још више, да украсе и своју унутрашњу благоугодним животом.

Таке су прилике најгодније да се *тако* што каже и *тако* је говорено свугди у таким приликама, а што *тако* није урађено и у Новом Саду у саборној цркви на Спасов дан приликом освећења оправљене цркве — сад било што се није хтело или смело учинити; то није наше да на то питање одговоримо. На то би можда бар неки Новосађани могли дати одговора.

Што није поменуто здравицу донео ни један новосадски лист, односно што није о њој ни у једном било говора; то је опет новосадска ствар.

Ми смо је штампали с тога, што смо је нашли за умесну и да је наздрављач у њој само истину рекао.

Читаоци „Заставичи“ који не читају „Српски сион“ повероваће вођи радикалском: „Да је стара ствар, да он као званичан орган иде за тим, да по могућству брука све чланове синода осим патријарха Георгија“.

Читаоци пак његови видиће у тим речима највећу неистину, и ми позивамо свакога, па и тог бранича епископских части, да нам наведе из листа места, из којих се може извести брукање чланова синодских, односно да смо ми икад ког члана синодског у некој ствари и где нису криви, гледали да омаловажимо.

Што вођа радикалски рече: „То је ствар синода, докле ће бити вољан да се његовим благословом овако гадно уређује лист која брани и узноси оне, који пијани изобличавају епископе“, на тим смо му речима здраво благодарни, и ми бисмо се највећма радовали, да се у синоду поведе разговор и донесе одлука о брукању и омаловажавању чланова епископског синода, и вођа би радикалски понајбоље урадио, да сам поднесе тужбу у том предмету синоду, и да га умоли, да нам се забрани брукасти и омаловажавати чланове његове ил понајбоље одузме уређивање „Српског синода“ и одузме могућност брукања и омаловажавања, а његово уређивање повери ком радикалском попу ил проти.

Дотле ћемо пак ми уређивати „Српски сион“ *онако*, како држимо да га треба уређивати, и за свако наше писање приправни смо св. архијерејском синоду дати одговора и сносити мирно његов суд, а нити смо се до сада, нити ћемо се у будуће обзирали на мњење новосадских радикала и њиховог вође и питати их за савет, *како* да га уређујемо.

Нашим радикалима заједно са њиховим вођом усугуђујемо се овом приликом једну смерну примедбу учинити: кад по вашој тврдњи „Српски сион“ повраћају и они, који га бадава добијају — а то су само неки сарадници —; кад нико не чита „наша дрљања“ у њему и у опште не чита га и наша „сочиненија“ смрде: од куд то, да се *ви* тако жегите и љутите и осврћете на наше писање?

Не одајите се господо, јер и то је најочитији доказ, да вас наше писање јако пече, а пече с тога, што је истинито, и што га сви увиђавни и непристрасни људи одобравају и с њиме се слажу.

Ове ретке написасмо поглавито с тога, да се

види чудо невиђено, како се вођа радикалне српске странке заузима за част и достојанство српског епископа од тобожњег нападаја званичног јерархијског листа „Српског сиона“!

Пролаз српске књиге. Објавили смо још у 11. бр. да смо отштампали „*Опис српских фрушкогорских манастира од 1753.*“ у засебну књигу.

Какав је исти опис и од какве је вредности; о томе су се могли уверити сви они, који су исти опис читали у овом листу.

Како је пак са свим друкчије кад човек чита нешто у одломцима, а друкчије кад чита у књизи; то је бар познато.

Ми и у данашњем броју доносимо оглас на исту књигу, и кад напоменемо, да смо од истог описа до сада продали само 11 примерака; овда је и то један доказ, како код нас пролази српска књига.

Ми се овамо на сва уста хвалимо, како смо за очување српских манастира и не штедимо — наравно из туђег цена (фонда) — већ бацамо хиљаде за прикупљање грађе за поједине манастире и на њихову одбрану; а да сазнамо историју наших фрушкогорских манастира, то нам је девета брига.

Пелагићев „*Народни домаћи учитељ*“, ког позната српска књижара браће Поповића назива „*Домаћим еванђељем за свакога*“, изишао је већ у шестом издању у 30000 примерака, а „*Опис српских фрушкогорских манастира*“, за два месеца, од како је изишао не нађе више од 11 (словом једанаест) купаца.

Па да не узвикнемо: живела српска свест!

Нове земљорадничке задруге. У *Турском Беоцељу* у Банату; у *Кечи* у Банату; у *Краљевцу* у Банату; у *Нафпалу* у Банату; у *Ривици* у Срему; у *Грачацу* у Лици; у *Ст. Паланци* у Бачкој; у *Бремену* у Барањи; у *Торњи* у Угарској са неограниченом одговорношћу.

Уредник: **Димитрије Руварац**, протојереј.

Послате књиге на приказ.

Извештај о српској вишој девојачкој школи у Сомбору за 1904—5. Уредио *Јован Благојевић* управитељ. Сомбор 8^о 56.

Извештај српске вел. гимназије карловачке за 1904—5. Уређује управа Карловци 8^о 146.

Извештај о прав. срп. богословском училишту и прав. срп. богословском семинару у Ср. Карловцима за 1904—5. Књ. 16. Саставио *Јован Вучковић* ректор. Карловци 8^о 63.

Извештај о срп. вишој девојачкој школи у Н. Саду за 1904—5. Саставио *Аркадије Варађанин* управитељ. Нови Сад 8^о 58.

Извештај о срп. нар. учитељичкој школи у Карловцу за 1904—5. Карловци 8^о 40.

Дванајесто извешће о српској правосл. автономној основној школи у Загребу за 1904.—5. Загреб 12^о 26.

Писма Лукијана Мушицкога писата *Севастјану Илијку*. Приопштио *Д. Руварац*. Прештампано из „*Српског сиона*“ Карловци 12^о 80

Дворске Књижаре *Миге Стајића* у Београду *Каталог књига* српске књижевности за 1905. год. Београд 12^о 410.

Унијатска напаст. Написао Православни свештеник. Прештампано из „*Весника српске цркве*“ Београд 12^о 23.

Извештај о српској вел. гимназији у Новом Саду за 1904/5. Нови Сад 8^о 83.

Извештај о српској народној учитељској школи и српској народној учитељичкој школи у Сомбору за 1904/5. Саставио *Бождар Борђошки* управитељ. Сомбор. 8^о 87.

Извештај о српском православном богословском училишту у Рељеву код Сарајева за 1904/5.

Саставио протосинђел *Иларион Радоњић*, редовни професор и замјеник управитеља богословије. Сарајево 12^о 31.

Саборски одбор је издао:

Предлог за уредбу о постављању српских правослаvnих свештеника у оксегу митрополије карловачке.

Уредбу о дотацији, правима и дужностима српскога православнога свештенства у српској православној митрополији карловачкој.

Црквено оштинска уредба.

Епархијска уредба.

Митрополијска уредба.

Изборна уредба.

Све су ове уредбе штампане у штампарији Ђорђа Петровића у Руми.

Јавна захвала.

Потписана управа захваљује се најсрдачније пре часној господи игуманима српских манастира *Рованице* и *Јаска*: оцу *Сергију Пошићу* и оцу *Сави Орловићу*, затим манастирским намјесницима: веле часној господи оцу *Милутину Стојадимовићу* и оцу *Михајилу Филиповићу* за сва добротинства, дочек и гостопримство, што су их пружили у толи

издашној мјери нашим ђацима (16 на броју) пригодом њихове научне екскурзије о римокатоличким духовима у Фрушку гору с додиром Раванице, Јаска и Каје београдске.

Живјели на многаја и од Бога им свима била обилна награда!

Равнатељство реалне гимназије.

У Вуковару 11. јула 1905.

Еуген Каменар
равнатељ.

Књижевни оглас.

Изашла је из штампе нова школска књига, под насловом:

ШКОЛСКА ДЕЦА

НА
СЛУЖБИ БОЖЈОЈ

УПУТСТВО

ЗА

ПРАВОСЛАВНЕ УЧЕНИКЕ СРП. ОСНОВНИХ ШКОЛА

као да у св. цркви на богослужењима суделују.

Издање Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — Цена је књизи 20 потура.

НОВОПРОПИСАНИМ ТИСКАНИЦАМА ЗА вероисповедно српске православне школе цена је по табаку:

Исказ — — — — —	08 п.
Способник — — — — —	06 "
Фасије — — — — —	06 "
Подаци по ком. — — — — —	04 "
Извештај „ — — — — —	04 "

У Ср. Карловци, 12. Јулија 1905

Срп. Манастирска Штампарија.

Изашла је нова књига из штампе:

„ВЕЛИКИ ТИПИК“

који се може добити само код издавача Српске Манастирске Штампарије по 4 круне од брошираног примерка. Укорићен 5. — К.

Српска Манастирска Штампарија.

ИЗИШЛА ЈЕ ИЗ ШТАМПЕ

БИБЛИЈСКА ПОВЕСТ СТАРОГ И НОВОГ ЗАВЕТА

ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ

НАПИСАО

Прота ЈОВАН БОРОТА

[На темељу одлуке Св. Архијерејског Синода бр. М. 175./Син. 25. ех 1899. одобрена је ова књижица од Његове Светости српског патријарха Георгија под бр. М. 192. ех 1903. г. за уџбеник у српским основним школама.]

Са овим садржајем:

А. Стари Завет.

I. О створењу света. — II. О створењу анђела. — III. О створењу првог човека. — IV. О рају. — V. О првом греху. — VI. О потопу. — VII. О Авраму и другим патријарсима. — VIII. Израјљци у Египту. — IX. Израјљци излазе из Египта. — X. Израјљци у пустињи. — XI. Израјљци у земљи обећаној. — XII. Пророштва о Спаситељу.

Б. Нови Завет.

I. Рођење претечно. — II. Рођење Спаситељево — III. Мудраци са истока. — IV. Вежање у Египат. — V. Спаситељ од дванаест година. — VI. Крштење Спаситељево. — VII. Проповедање Спаситељево. — VIII. Спаситељ благосиља децу. — IX. Договор Спаситељевих противника. — X. Свечани улазак Спаситељев у Јерусалим. — XI. Тајна вечера. — XII. Суђење Спаситељу. — XIII. Смрт и погреб Спаситељев. — XIV. Васкрсење Спаситељево. — XV. Вознесење Спаситељево. — XVI. Силазак светога Духа на апостоле. — XVII. Ширење науке Христове.

Додатак.

XVIII. Чудеса Спаситељева. — XIX. Наука Спаситељева. — Завршни преглед.

Цена је књизи 30 филера.

Издање Срп. Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима

БРАНКОВО КОЛО за забаву, поуку и књижевност. Власник и уредник: Паја Марковић Адамов. — Излази у Ср. Карловцима (Slavonija), сваког четвртка. Цена је листу за Австро Угарску, Босну, Херцеговину и Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна, на четврт 2 круне 50 потура (или филера.)

Ишла је из штампе, и може се добити код потписате управе књига:

О П И С

СРПСКИХ ФРУШКОГОРСКИХ МНАСТИРА 1753.

Приопштио: Димитрије Руварац.

Књига је штампана на лепом белом папиру и има 488 стр.

Цена је књизи увезаној у платно — сва — 5 Кр, а неувезаној 4 Кр.

Управа српске манастирске штампарије.

ИЗВОД

ИЗ

СРПСКЕ ГРАМАТИКЕ

ЗА I. И II. ГИМНАЗИЈСКИ РАЗРЕД

САСТАВИО

ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

Ишла је из штампе. Цена је књизи 1 круна. Школска књига је ова одавно понестала, и ђаци наши нису је имали, те се јако осећала потреба да се приреди ново издање што је и учињено. Г автор није жалио труда, да ову књигу допуни и па ново преради, а српска манастирска штампарија изда.

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА

ЗА УЧЕНИКЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

САСТАВИО

Александар Живановић.

Цена је књизи К 1-20 — Обраћамо пажњу г.г. православним катихетама на ову школ. књига која је прописана као школски учебник на средњим школама.

Српска Манастирска Штампарија.

А ПО С Т О Л И

ПРАЗНИЧНИ И НЕДЕЉНИ

УРЕДИО

Прота Василије Николајевић.

Цена 1 књ. брошираној К 1-50

„ 1 „ тврдо везаној „ 2-—

„ 1 „ тврдо везаној у сафијану „ 2-50

Књига се може добити код Управе Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима.

У току ових школских ферија хоћу да одаберем, средим и у штампу дадем своје

ЕКСХОРТЕ

У НЕДЕЉНЕ И ПРАЗНИЧНЕ ДАНЕ.

[КЊИГА ПРВА.]

Ексхорте сам састављао угледајући се на најбоље ексхортаторе у Немаца. По неке сам њихове ексхорте прерадио и на наше прилике применио.

При састављању ексхорти водио сам рачуна о приликама и начину живота наших ученика средњих школа, о главним потребама и опасностима по дух и тело њихове.

Књига ова намењена је у првоме реду ученицима средњих школа као читанка. У другом реду намењујем ову књигу као помоћну свима, који имају дужност да се бригу са оне, на којима свет остаје, свештеницима учитељима, родитељима итд.

Књига ће изнети дванаест табака велике осмине а цена у претплати биће 2 Круне (или 2-50 динара).

Учтиво позивам све, који треба да имају интереса за оваку књигу, да ми се одазову као претплатници најдуже до св. Илије.

У Карловцима о Духовима 1905.

Прота **Иван Маширевић**

професор катихета.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

К. 495. ex 1905.

51, 1-2

С Т Е Ч А Ј.

Расписује се стечај на једно упражњено место у стипендијској заклади Петра Божића са стипендијом од годишњих 400 К.

На ту стипендију могу компетовати Срби источно-православне вере, припадници епархије темшварске, који се уче у карловачкој српској великој гимназији, на којој академији или на којем универзитету.

Првенство имају оснивачеви рођаци, ако су источно-православне вере.

Са потребним сведоштвама о свршеним наукама, о имовном и здравственом стању, као и са крштеним листом молиоца снабдевене молбенице, ваља поднети овој конзисторији до 18. (31.) августа 1905. год.

Епарх. конзисторија у Темишвару 20. јуна (3. јула) 1905.

Председништво.

Ад бр. К. 482, 532/380. ex 1905.

1—2, 59

СТЕЧАЈ

на упражњено место пароха у Арад-Гају, с којим је местом скопчана плата VI. плаћеног разреда и стална годишња припомоћ од сл. града Арада у износу од 570 К. — Компетенти имају прописано инстурисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 18. септембра (1. окт.) о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 5/18. јуна 1905. године.

Председништво.

М. 275. ex 1905.

48. 2—2

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњене професорске катедре *ошће црквене повеснице, повеснице српске цркве и полемичког богословља* у прав. срп. богословском училишту карловачком овим се расписује стечај.

За професора ове катедре — и то за сада у привременом својству — биће постављено такво свештено лице, које снада у јерархијску везу клира ове прав. срп. митрополије, које има прописану квалификацију (докторат богословије, магистерат, дидакторат); молитељ са апсолуторијом којег православног богословског завода, у који се примају само свршени матуранти, може у ошће бити постављен само за привременог наставника.

Плата је 3600 круна годишње, станарина 600 круна годишње.

Главне дужности биће набројане у декрету. Ваљано инстурисане молбенице ваља поднети потписаном митрополиту и патријарху најдаље до 20. јулија 1905. (по ст. кал.)

У Карловцима 17. (30.) јунија 1905. године.

Георгије с. р.

Митрополит и Патријарх.

НАТЈЕЧАЈ. 42. 3—3

На темељу одлуке славног срп. прав. Епархијског Школског Одбора у Пакрацу од 26. апр. (9. маја) бр. 35/ш. з. 44 ex 1905., а у смислу 67. §-а школске уредбе од 17. јула 1872. г. расписује се натјечај за ново установљено мушко учитељско место са годишњом плаћом од *једне хиљаде и двије стотине* (1200) Круна, скупаринским доплатком од *четири стотине* (400) Круна и станарином од *три стотине* (300) Круна или станом у нарави.

Рок је натјечају од 15. (28.) јуна до укључиво 27. јула (9. авг.) о. г.

Натјечатељи имају своје молбенице, обложене свима потребним документима, управити на потписани мјесни школски одбор.

Дужности изабраног учитеља тачно су назначене у наредби срп. нар. цркв. Школског Савјета од 26. авг. 1876. бр. 124/168 (оде. П. §. §. 2—23).

У Загребу 11. (24.) јуна 1905.

Мјесни Школски Одбор

срп. прав. црквено-школске ошћине.

Ад бр. К. 1395. 1405. 1416. 1421/257 ex 1905. 2 2, 54

СТЕЧАЈ

На упражњено парохијско место II. плаћеног разреда са припадајућим беривима при храму св. Оца Николаја у Новом Саду. Компетенти имају своје ваљано инстурисане молбе поднети овој конзисторији до 20. августа (2. септембра) 1905. године укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду 30. јуна (13. јула) 1905. године.

Митрофан с. р.

Епископ.

Ад бр. К. 1052. 1036. 1323 и 1322/274 ex 1905. 1—2, 55

СТЕЧАЈ

на смрћу упражњено место сист. парох. помоћника при храму св. Великогученика Георгија у Сомбору, III. плаћеног разреда са припадајућим беривима. Молитељи имају своје ваљано инстурисане молбенице поднети овој конзисторији до 20. августа (2. септембра) 1905. године укључно.

Из седнице епарх. конзисторије бачке, држане у Новом Саду, 30. јуна (13. јула) 1905. године.

Митрофан с. р.

Епископ.

СТЕЧАЈ

Расписује се стечај на парохију VI. разреда у Бингули до 30. јулија п. ст. о. г., до кога времена имају компетенти своје прописно инструисане молбенице надлежним путем овој конзисторији поднети.

Из седнице архиђејезалне конзисторије држане у Карловцима 31. маја (13. јунија) 1905.

Председништво.

НАТЈЕЧАЈ

1-2, 56

Ове 1905/6 школске године тражи се један учитељ на српску основну школу у Модричи, Босна (код Босан. Шамца).

Годишња плаћа је 1300 круна (хиљаду три стотине круна), слободан стан, огрјев, башча и послуга. Плаћа ће исплаћивати сваког мјесеца унапријед.

Учитељу је дужност, да поред школске наставе, која је за српске основне школе прописана, повјерену му дјецу учи и црквеном пјенију, те обвезан је при сваком богослужењу у цркви за пјевницом појати као и да приређује са овдашњом омладином Светосавску Бесједу и по потреби друге забаве.

Учитељ, који је вјешт музици те хармоничном појању и пјевању и с тим могао поучавати нашу омладину ноталном појању и пјевању имаће првенство, а за то би још пристojно и награђен био.

Натјецатељ треба да докаже:

1. Да је Србин православне вјере;
2. Да је оспособљен бар са добрим успјехом за учитељско звање,
3. Да има свједоцбу о моралном и политичком владању од политичке области.

Рок натјечају до 1. Августа.

У Модричи (Босна) 5. јула 1905. године.

Српска православна црквено-школска општина.

Илија Кољић,
предједник.

СТЕЧАЈ

1-2, 57

Ради сталног попуњења учитељског места у срп. прав. школи Батосечкој, толнанска жупанија. овим се стечај расписује. Плата је учитељско — певческа следећа: 1.) од пара 4 круне, сада има 50 пари, свега 200 кр. 2.) за

повторну школу из варошке благајне 120 кр. 3.) годишња припомоћ из епарх. Школског фонда 200 кр. 4.) један воз сева од вароши, вредност 30 круна. 5.) 4 метера дрва од вароши, вредност 20 круна; 6.) 10. 1281 квадрат. земље, приремено је дата у аренду за 320 кр. на ову учитељ плаћа државни порез. 7.) 20—25 круна годишњи приход уз свештеника. Став: две простране патосане собе, две кујне, спајза, подрум, бунар, штала. — Стечај истиче на Велику Госпојину. Првенство имају оспособљене мушке особе. Молбенице се шаљу долепотписатоме.

Батосек (Bátaszék Tolna megye), 10. ог јула 1905. године.

Михаил Мађаревић,
председник.

СТЕЧАЈ

1-2, 58

Овим се расписује стечај на 40 питомачких места у Архиђејезалном православном српском свештеничком конвикту у Ср. Карловцима за школску годину 1905/6.

Компетовати могу православни Срби ученици у српској православној великој гимназији Карловачкој, без обзира на сталеж својих родитеља. Првенство имају синови конвиктских чланова.

Питомци имаће у Конвикту стан, постељу са постељином, доручак, ручак и вечеру, огрев и осветлење и купатило, а дужни ће бити плаћати месечно унапред 36 К.

Питомци се морају покоравати реду и надзору, који је прописан правилима за питомце свештеничког Конвикта.

Сваки питомац долазећи у Конвикат дужан је имати најмање: потпуно одело (зимско и летно), са обућом, 6 кошуља, 4 гаћа, 4 пресвлакуше, 6 пари чарапа (или 12 пари обојака) 6 цепенних марама, 6 пешкира, чешаљ, четку за зубе, четке за хаљине и ципеле, сапун, виск, 4 сервијете са беоцугом, означенима почетним словима његова имена.

Молбе, са последњом школском сведоцбом, ваља поднети потписаном Патронату најдаље до 17 (30) августа о. г., којег дана ће бити и решење.

Патронат Архиђејезалног правосл. српског свештеничког конвикта у Ср. Карловцима 11. (24.) јулија 1905.

Тајник Председник
Радослав Марковић, Јован Јеремић,
парох у Иџији. окр. протопрезвитер Карловачки.

АД БР. К. 371, 436/324. ех 1905.

50, 2—2

С Т Е Ч А Ј

на упражњено место систем. парох. помоћника у Срп. Елемиру V. плаћеног разреда. Компетенти имају прописно инструјисане молбе поднети надлежним путем овој конзисторији до 18. (31.) августа о. г.

Из седнице епарх. конзисторије, држане у Темишвару 31. маја (13. јуна) 1905. године.

Председништво.

С Т Е Ч А Ј.

49, 2—2

Овим се отвара стечај ради сталног попуњења два учитељска места на правосл. срп. вероисп. основној школи Ађанској, са ниже наведеним беривом. И то:

I. На, смрћу *Николе Кирића* упражњено место ово су берива:

- 1.) У новцу месечно унапред; годишње 420 К.
- 2.) 16 ланаца (à 2200□) оранице на варошкој ливади, на коју порез не плаћа.
- 3.) 1 ланац (à 2200□) оранице од пашњака, такођер без пореза. — У случају да на земљи буде пореза разрезана учитељ ће имати плаћати.
- 4.) За огрев школски и писаћи прибор 60 К.
- 5.) За огрев свога стана 140 К.
- 6.) На оправку разбијених прозора 10 К.
- 7.) Слободан стан у школ. здању за вртом.
- 8.) Петогодишњи доплатак по држ. закону по 100 К.
- 9.) За пофторну школу — ако предавао буде 80 К.

II. На упражњено учитељско место, оставком г. *Павла Терзијевић* због избора његовог за професора у Сомбору, са овим беривом:

Као у горњим под 1, 4, 5, 6, 7, 8, и 9. тачкама иста.

- 2.) 16 ланаца (à 2200□⁰) оранице са здањем, које ће изабрани бити дужан у добром стању држати. (Досад је издавано за 1200 круна.)

- 3.) 4 ланца и 1232□⁰ оранице од пашњака.

Пореза као у горњем под: 3, наведена.

Све у новцу, као под: 1, 4, 5, 6, и 8. прима ће изабрани учитељи од полит. општине, а под 9. наведено од цркв. општине.

Школске дужности су прописане шк. Уредбом. У разредима ће изабрани учитељи предавати, које им месни шк. одбор у договору са учит. збором додељивао буде. Тако исто и певницу ће шк. Одбор одређивати према потреби у којој ће појачке дужности вршити.

Ваљано инструјисане молбе, — у којима да је назначено и: да ли је молитељ вичан коро-

вођству и повртарству — упућене на м. ц. општину, имају се слати потписаноме председнику, које ће се примати укључно до: 24 ог Јула (6-ог Августа) т. г.

Компетовати могу само они, који су *потпуно* оспособљене получили.

Из седнице м. шк. Одбора срп. прав. цркв. шк. општине у Ади, држане 16. Маја 1905. год.

Јереј Љубомир Слешчевић

преде м. Ш. Одбора.

Ђура Акшамовић с. р.

учитељ перовођа.

С Т Е Ч А Ј

1 - 2, 52

Овим се отвара стечај ради сталног попуњења два учитељска места на православној српској вероисповедној основној школи стапарској (епархија бачка) са ниженаведеним беривом. И то:

I. На оставком Душана Ђирилова ово су берива:

- а) у новцу годишња плата — 760 круна
- б) Осам и по ланаца (по 2000 квадрати) добре ораће земље на коју учитељ државне терете плаћа.
- в) Слободан стан са кухињском баштом.
- г) За кречење свог стана годишње 20 круна
- д) Петогодишњи доплатак по државном закону 100 круна.

II. На оставком Жарка Благојевића ово су берива:

- а) у новцу годишња плата 900 круна
- б) у име стана и огрева годишње 140 круна
- в) Петогодишњи доплатак по државном закону 100 круна.

Осим школ. уредбом прописаних дужности у дужност спада учитељима и I и II. да од Благовести до Крстовдана — кад на њих ред дође — врше појачку дужност на стапарској водичкој капели у ком случају имају бесплатан подвоз. И да у смислу решења Нар. Школ. Савета бр. 407/1901 и 393 ех 1903. имају у повторној школи наставу држати без права на посебну награду. — У разредима ће учитељи предавати које им м. школ. одбор у договору са м. учит. збором додели.

Компетовати могу само потпуно оспособљени учитељи. — Добро инструјисане молбе имају молитељи до Преображења (6 августа) т. г. поднети овомесном школском одбору.

У Стапару 24. јуна 1905. године.

Бошко Поштић,

перовођа.

Сима Буњевчев,

председник школ. одбора.

СТЕЧАЈ 1—1, 53

За једно учитељичко место на овдашњој српској основној вероисповедној школи.

С истим местом скончана је плата у готовом 800 к. 120 к месног доплатака, 200 к станарине, 60 к у име огрева, 12 к 60 п. писаћег паушала. Сваке пете навршене године сталног службовања доплатак од 100. — К.

Дужности су прописане школском уредбом.

Рок стечају Велика Госпојина.

Из седнице Срп. прав. Црквене општине држане у Ср. Карловцима 26. јуна 1905.

Председништво.

К. 548./475. ex 1905.

46, 2—3

ЕДИКТ.

Овим се расписује едикт за несталим јеромонахом манастира Бешенова о. Јустином Турчићем с позивом, да се има у року од 90 дана од дана првог уврштења овог едикта у овом листу овој конзисторији пријавити ил лично предстати ил свога правозаступника пријавити, иначе ће се дисциплинарни поступак и без њега обавити.

Из седнице архид. конзисторије држане у Карловцима 31. маја (13. јунија) 1905.

Георгије с. р.
Патријарх.

ДРУГИ ОГЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена и като имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

10—24, 8.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваких 15 дана на 2 цела табака. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Поједини бројеви 40 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остала рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 10 филири од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не пријају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарнице у Ср. Карловцима. 488. 1905

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА